RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PREHĽAD TLAČE

Číslo: 88/XI Dátum: 2.4.68.

OBSAH

Dr.J.PUDL Július SL[illegible]KA /Pravda/	O vlastnú tvár čs. zahraničnej politiky	str. 2
PhDr.Miroslav KUSÝ /Práca/	Škola demokracie	str. 4
red.čl. /Kultúrný život/	Ohlas výboru Sväzu slovenských spisovateľov	str. 6
E. PRIBUSOVÁ /Ľud/	Pražské dialógy	str. 7
Igor GALLO /Ľud/	Na slovíčko	str. 9
Ján ČOMAJ Dr. Pavol POLLÁK /Smena/	Sú Slováci v zahraničných službách	str. 10
Ing. R. HASPRA /Roľnícke noviny/	Za slobodu a pravdu	str. 11
Karel HÁJEK /Roľnícke noviny/	Teraz ide o všetko	str. 12
red.čl. /Roľnícke noviny/	Obnoviť Československú akadémiu poľnohospodárskych vied	str. 13
Marian SKLENKA /Roľnícke noviny/	Prednosti a medzery	str. 15
K.HÁJEK /Roľnícke noviny/	Osudné chvíle generála	str. 16
Ing. J. LIPTÁKOVÁ /Roľnícke noviny/	A. Novotný zneužil košických komunistov	str. 17
red.čl. /Roľnícke noviny/	Za Štefánika - proti Holotíkovi	str. 20
red.čl. /Roľnícke noviny/	O novú tvár i vedenie čs. zahraničnej politiky	str. 21

Dresden 4 Belah 10:

PRAVDA, 24. marca 1968, str. 1. a 3.

NELEŽÍME MEDZI VÝCHODOM A ZÁPADOM

O vlastnú tvár čs. zahraničnej politiky

Rozhovor s prvým námestníkom ministra zahraničných vecí dr. J. Pudlákom

Aj keď v súčasnej situácii vystupujú u nás do popredia predovšetkým problémy vnútropolitické, začína sa diskutovať aj o niektorých otázkach zahraničnopolitických. Je to pochopiteľné. Vnútorná a zahraničná politika sú lícom a rubom jednej mince. Preto sme požiadali prvého námestníka ministra zahraničných vecí dr. Jána Pudláka o odpovede na niekoľko otázok o tom, ako na ministerstve uvažujú o nových možnostiach zaktivizovať našu medzinárodnú politiku.

My sme na našej stranickej konferencii podrobili vo svetle záverov januárového pléna ÚV KSČ veľmi ostrej kritike rozličné nedostatky, ktoré sa prejavovali v našej zahraničnej politike, aby sme sa aktívne zapojili do vypracovania a rozpracovania akčného programu ÚV KSČ. Konštatovali sme, že napriek úspechom a pozitívnym výsledkom ani naša zahraničná politika nezostala ušetrená rozličných deformácií uplynulého obdobia. Dospeli sme k záveru, že v ďalšej našej činnosti budeme musieť aktívnejšie, vo väčšom rozsahu a vo väčšej miere vychádzať z našich vlastných rozborov a formulácií nášho vlastného stanoviska, používať naše vlastné argumenty, a to tak pri presadzovaní spoločných záujmov socialistických štátov, ako aj pri uplatňovaní niektorých našich špeciálnych záujmov. Vychádzame pritom z toho, že základné prvky našej zahraničnopolitickej orientácie - zostávajú v platnosti, predovšetkým pokiaľ ide o naše spojenectvo a priateľstvo so Sovietskym zväzom, aj o naše členstvo v organizácii Varšavskej zmluvy, v RVHP a podobne.

Vieme, že sa niekedy vo verejnosti vyskytli aj otázky, či by nebolo pre Československo lepšie robiť politiku aktívnej neutrality či neangažovanosti.

Nazdávam sa, že tieto námety a názory vyplývajú z nepochopenia našich záujmov a možností a že sú v rozpore s celkovým duchom januárového pléna a s chápaním československej cesty. Hľadajú zase príklady niekde inde, namiesto toho, aby vychádzali z našich historických skúseností, z našej polohy v strednej Európe a z našich životných záujmov.

Hlavnú úlohu našej zahraničnej politiky v súčasnosti vidíme v tom, aby účinne zaručovala našu bezpečnosť a vytvárala čo najpriaznivejšie medzinárodné podmienky pre úspešný rozvoj nášho demokratizačného procesu, ktorý smeruje k vytvoreniu nášho vlastného československého modelu socialistickej spoločnosti. Modelu, ktorý nesporne bude zvyšovať atraktívnosť myšlienky socializmu najmä v krajinách podobnej hospodárskej a kultúrnej úrovne, predovšetkým v západnej Európe.

Zahraničná politika sa môže v súčasnom našom vývoji, ak sa bude uskutočňovať múdro a iniciatívne, stať významným zjednocovacím faktorom a môže zohrať pozitívnu úlohu aj z hľadiska celkového súčasného diania u nás. Ide o to, aby najmä mladá generácia, ktorá nemá ešte dostatočné životné skúsenosti, zaujala k týmto otázkam veľmi zodpovedný postoj, pretože mladí budú o niekoľko rokov v tejto republike vládnuť. Aby teda nemuseli sami na vlastnej koži a po vlastných trpkých a tragických skúsenostiach dospievať k tým záverom, k akým dospela staršia generácia.

Naša orientácia na Sovietsky zväz, to nie je orientácia niekoľkých jednotlivcov, ani len komunistickej strany. Československo-sovietska spojenecká zmluva bola uzavretá už v roku 1943.

Tohto roku budeme spomínať jej dvadsiate piate výročie. Túto zmluvu dohovoril Eduard Beneš, a plne ju podporoval tak vnútorný, ako aj zahraničný protifašistický odboj. Táto zmluva bola zahrnutá do Košického vládneho programu ako základný kameň našej zahranicnopolitickej orientácie. Uvádzať do pochybnosti túto orientáciu by mohlo mať nedozerné dôsledky pre bezpečnosť našej republiky a našich národov. Treba ešte uviesť aj to, že so zmluvami a zmluvnými záväzkami nemožno zaobchádzať ľahkomyseľne. Z medzinárodnopolitickej praxe vieme, že aj pri veľmi závažných zvratoch a prevratoch v rozličných štátoch prvá vec, ktorú nové vedenie robí, je, potvrdzuje platnosť medzinárodn záväzkov. U nás nejde dnes o zm...u spoločenského zriadenia, ale o jeho zdokonalenie. V nijakom prípade neopúšťame pozície socializmu. .. preto aj naša zahraničná politika bude naďalej politikou socialistickou. Za terajšej situácie ide nám však o to, aby sme v koncerte politiky socialistických štátov mali svoj vlastný vyhranený hlas, svoju vlastnú vyhranenú tvár, aby to nebol monotónny, ale skutočný koncert.

Pritom aj naďalej si musíme uvedomovať, že vo viacerých otázkach sa naše záujmy — záujmy obrany mieru a pokroku vo svete a záujmy upevnenia európskej bezpečnosti — kryjú so záujmami iných socialistic-

O vlastnú tvár čs. zahraničnej politiky

(Dokončenie z 1. strany)

kých štátov a z toho aj vyplýva spoločný koordinovaný postup. Z našej polohy, hospodárskej a kultúrnej úrovne však pre nás vyplývajú ako určité možnosti, tak aj určité povinnosti — robiť predovšetkým aktívnejšiu európsku politiku, prispieť k vytvoreniu systému kolektívnej bezpečnosti v Európe a k rozvoju stykov na zásadách mierového spolužitia.

Veľký význam vždy pre nás mala, má a bude mať samozrejme nemecká problematika, náš vzťah k obidvom nemeckým štátom.

Nie náhodou sa pred Februárom argumentovalo, a to aj zo strany nekomunistických politikov, ktorí pochopili historickú nutnosť orientácie na Sovietsky zväz, že Československo neleží medzi Východom a Západom, ale medzi Nemeckom a Ruskom, a to že bude predurčovať našu zahraničnopolitickú orientáciu. Vieme, že napríklad Jan Masaryk už pred Februárom veľmi jednoznačne odsúdil niektoré ojedinelé neutralistické tendencie, ktoré sa vtedy prejavovali vo forme tzv. teórie mostu medzi Východom a Západom. Myslím si, že od tých čias nám neubudlo, ale pribudlo argumentov pre spojenectvo a priateľstvo so Sovietskym zväzom.

Aj existencia NDR, ako prvého socialistického štátu na nemeckej pôde, má pre nás veľký význam pre našu nezávislosť a bezpečnosť. Netreba mať ani veľa diplomatických skúseností. Stačí letmý pohľad na mapu Európy. Želáme si dobrý susedský vzťah aj s Nemeckou spolkovou republikou, samozrejme, nie na úkor NDR. V nijakom prípade nemôžeme západnému Nemecku priznať právo na zastupovanie celého Nemecka a všetkých Nemcov, pretože by to znamenalo nahrávať, v rozpore s našimi vlastnými záujmami, tým koncepciám, ktoré sa nechcú zmieriť s existenciou NSR iba ako jedného z dvoch nemeckých štátov, ale ktoré v nej vidia základňu budúcej veľkonemeckej ríše.

Aké sú možnosti aktivizácie našej zahraničnej politiky bezprostredne z demokratizácie socializmu u nás?

Pokiaľ ide o možnosti našej aktívnejšej zahraničnej politiky v Európe, myslím si, že vyplývajú predovšetkým z nášho súčasného vnútropolitického vývoja a z veľkého záujmu, ktorý sa oň prejavuje v celej západnej Európe. Tento záujem by sme mali využiť nielen v našich oficiálnych vzťahoch na zintenzívnenie stykov na vládnej úrovni, ale aj v stykoch rozličných našich spoločenských organizácií a aj v oblasti ekonomickej a kultúrnej. Treba aktívnejšie pristupovať k možnostiam hospodárskej spolupráce, k využívaniu kooperácie, licencií a pod. Myslím si, že sa pre nás otvárajú priaznivejšie možnosti aj v medzinárodných organizáciách, predovšetkým v OSN a jej inštitúciách.

Vyskytujú sa niekedy otázky, či nebudú pri takejto koncepcii čs. zahraničnej politiky vznikať medzi socialistickými štátmi nejaké trecie plochy?

Myslím si, že v celom medzinárodnom komunistickom hnutí, ako sa to prejavilo aj na budapeštianskej konzultatívnej porade, bol uznaný princíp špecifičnosti podmienok, v ktorých pracujú komunistické strany a v dôsledku toho aj špecifičnosť politiky jednotlivých komunistických strán. To platí pre strany, ktoré nie sú pri moci, ako aj pre tie, ktoré sú pri moci. Zo špecifických podmienok a špecifických záujmov nemusia vždy vyplynúť konflikty pri vzájomnom pochopení týchto odlišností, zvláštnych možností a štátnych potrieb. Možno problémy riešiť vzájomným pochopením, objasňovaním týchto zvláštnych záujmov, pretože koniec koncov, ako sme sa poučili z minulosti, ignorovanie špecifických záujmov niektorej krajiny nepoškodzuje len ju samotnú, ale celé spoločenstvo socialistických štátov a komunistických strán.

Ako vo svetle novej analýzy vyzerajú naše vzťahy s tzv. tretím svetom?

Myslím si, že pokiaľ ide o tretí svet, nemôže nijaký zodpovedný štát a nijaká zodpovedná politika zatvárať oči pred jeho problémami a dištancovať sa od zložitých procesov, ktoré tu prebiehajú. Československo má a bude mať rozsiahle styky s rozvojovými krajinami. Bude podporovať pokrokové sily a tendencie v treťom svete a podieľať sa, primerane svojim možnostiam, na riešení problémov, ktoré dnes tak dramaticky vystupujú do popredia. To znamená postupné prekonávanie hlbokej priepasti, ktorá existuje medzi rozvojovými krajinami a krajinami hospodársky vyspelými. Chcel by som veľmi kategoricky zdôrazniť, že naše styky s rozvojovými krajinami nie sú jednostrannou záležitosťou, nejde o nejaké almužny ani o stratový obchod. Ide o rovnoprávnu, vzájomne výhodnú spoluprácu, v rámci ktorej vyvážame investičné zariadenia a iné priemyselné výrobky a dovážame dôležité suroviny a iné užitočné tovary, v poslednom čase aj tovary ich mladého spracovateľského priemyslu.

Na stranickej konferencii ministerstva — ako sme sa krátko dozvedeli z tlače — sa hovorilo o uctení pamiatky dr. Clementisa, bývalého nášho štátneho tajomníka a prvého ministra zahraničných vecí — komunistu.

Áno. Nielen hovorilo, ale prijali sme aj rezolúciu, v ktorej sa odporúča, aby sa na uctenie jeho pamiatky odhalila na čestnom mieste budovy ministerstva pamätná tabuľa.

Ako sa pomýšľa dosiahnuť primeranejšie zastúpenie Slovákov v našej diplomatickej službe?

Aj o tom bola reč. Stranícka konferencia sa úplne postavila za spravodlivé zastúpenie Slovákov vo všetkých ústredných a vládnych orgánoch, samozrejme, aj na ministerstve zahraničných vecí a v celej zahraničnej diplomatickej službe, a to na všetkých stupňoch. Počet Slovákov na ministerstve, aj keď sa v poslednom čase zvýšil a je aj vyšší než v iných rezortoch, je neuspokojivý a tvorí iba 14 percent. Aby sa urobila náprava, bude treba však prijať nielen kádrové opatrenia, ale predovšetkým materiálne, najmä vyriešiť bytové problémy. My už niekoľko mesiacov rokujeme s ÚNV hlavného mesta Prahy o mimoriadnom prídele bytov, ktoré by nám umožnilo utvoriť podmienky na prijatie slovenských súdruhov do služieb Ministerstva zahraničných vecí, pretože v minulosti aj to bola jedna z prekážok.

Zhováral sa JÚLIUS SLIUKA

PRÁCA, 22. marca 1968, str. 4. a 5.

4/88/XI

Škola

Prof. PhDr. Miroslav Kusý

Celý národ dnes vstúpil do školy. Táto škola sa volá: škola demokracie. A v škole sa začína od abecedy. Učíme sa teda abecedu demokracie. K abecede demokracie patrí právo vyslovit na všetko svoj vlastný názor. Najjednoduchšou formou vlastného názoru je povedať, čo sa mi nepáči, s čím nesúhlasím, proti čomu protestujem. Je to forma negácie doterajšieho stavu, je to forma, ktorú sme zvykli označovať ako deštruktívnu kritiku.

A hneď sa už aj ozývajú

VAROVNÉ HLASY.

Každý si ich označí podľa svojho: hlasy rozvážne, hlasy konzervatívne, hlasy demobilizačné, hlasy starého spôsobu myslenia. Tieto hlasy hovoria: kam to všetko povedie, súdruhovia? Veď je to cesta k anarchii, cesta k narušeniu jednoty nášho socialistického povedomia, cesta k popretiu všetkého pozitívneho, čo sa u nás dosiahlo. Sú to hlasy, ktoré zdvihajú povestný ukazovák, znamenajúci jednoznačne vo všetkých rečiach: pozor!

Neviem ako kto, ale ja sa domnievam, že

ABECEDA SA NEDÁ

preskočiť. Ak som naozaj za to, aby demokratizačný proces skutočne pocítil na vlastnej koži všetok náš ľud, musíme dať každému možnosť, aby vyslovil svoj vlastný názor. Vysloviť svoj vlastný názor nie je mnoho, nim sa ešte nemusí nič zmeniť, ale patrí to k spomenutej abecede demokracie. Preto v žiadnom prípade nemám právo ohŕňať nos nad tým, že je to názor deštruktívny, jednostranne kritický, negativistický. Ak som za skutočnú demokraciu, je mojou povinnosťou všetky tieto názory poznať, a to bez ohľadu na to, aké sú. Iba tak sa môžeme vyhnúť potupnej andersenovskej dileme, v ktorej na jednej strane pätolízači pokrikujú: kráľ má nové šaty!, zatiaľ čo dievčina z ľudu konštatuje: veď ten kráľ je nahý!

Efektívna socialistická demokracia — o ktorú nám dnes všetkým ide — teda vylučuje, aby som vopred povedal, že pripustím a budem počúvať iba tie hlasy, ktoré mi vyhovujú, ktoré mi pritakávajú, ktoré sú pozitívne práve v tom zmysle, aký je podľa mňa najsprávnejší. Ako konštatoval už starý Masaryk,

DEMOKRACIA JE DISKUSIA.

Možno, že je to názor jednostranný, lebo nehovorí o všetkom, čo k demokracii patrí. Nepochybne však hovorí to podstatné o základnom subjektívnom predpoklade každej, teda aj socialistickej demokracie: je ním právo vyslovit sa a schopnosť trpezlivo, nezaujate vypočuť každého, kto sa vyslovuje podľa rovnakého práva ako ja sám. Demokratická diskusia teda znamená toleranciu k stanovisku druhého, znamená vedieť presvedčovať iných a nechať sa presvedčovať od iných. V nej môže zvíťaziť iba také stanovisko, ktoré z diskusie vyplynie ako najrozumnejšie, najzdôvodnenejšie, ktoré si získa najviac privržencov.

Pravda, povedľa povestného zdvihnutého ukazováka sa objavuje aj bezradné pokrčenie ramien.. Ramenami krčia ľudia, ktorí sa pýtajú: čo si mám z takejto diskusie vybrať, súdruhovia? Povedzte mi, aký je oficiálny, úradne schválený názor a ja ho budem nekompromisne zastávať! Ale nechcite odo mňa, aby som si sám volil medzi rozličnými stanoviskami, aby som dokonca zaujímal svoje vlastné stanovisko!

Žiaľ, takýchto „krčiteľov ramien" musím sklamať. Celý dnešný proces, v ktorom sa učíme abecedu demokracie, totiž nemôže viesť k ničomu inému ako k tomu, aby sa každý naučil

MYSLIEŤ SVOJOU VLASTNOU HLAVOU,

teda aby sa naučil zaujímať svoje vlastné stanovisko. Každý si musí zvyknúť na to, že v novinách, v rozhlase, v televízii, všade okolo seba bude počúvať a čítať rozličné názory, že si bude musieť vedieť spomedzi nich vybrať. Každý si musí zvyknúť na to, že sa ho budú pýtať: čo si myslíš o veci ty sám? Teda nie ako predstaviteľ skupiny, triedy, strany, nie ako tlmočník myšlienok nejakého orgánu alebo inštitúcie, ale ako jednotlivec, ako občan, ako osobnosť. Ako človek.

Hovoríte, že to nie je ľahké? Súhlasím s vami. Demokracia je najťažšia a najzložitejšia forma riadenia spoločnosti, spravovania spoločenských záležitostí. Demokracia si žia-

demokracie

da, aby „každý do toho videl", aby „každý mohol do toho hovoriť", aby každý o našich spoločných veciach rozhodoval. Aby rozhodoval tak, ako najlepšie vie, podľa svojich predpokladov a schopností.

Problém je však v tom, či môžeme zostať stáť len pri abecede demokracie. Nepochybne, treba začať s tým, s čím a s kým nesúhlasím, proti čomu a proti komu mám výhrady. Na tom sa nakoniec prevažná väčšina z nás veľmi ľahko dohodne. Tak je v tomto smere obrovský a jednoznačný: podávajú sa demisie. Vo voľbách na okresných konferenciách strany neprechádzajú najnepopulárnejšie osobnosti, v ÚRO odstupujú sprofanovaní ľudia. To je načisto v poriadku a tak to má byť. Všetci sa dnes sústreďujeme na prvú osobu v štáte: odstúpi alebo neodstúpi? Odvolajú ho alebo neodvolajú?

Predstavme si však, že toto všetko nám ľahko prejde, že všetci sprofanovaní, nepopulárni a neschopní ľudia odstúpia, podajú demisiu, budú odvolaní. Ja viem, že to nie je také jednoduché a že o to bude ešte treba zvádzať boj. Nuž ale skúsme si to predstaviť. Ľudia, ktorým nedôverujeme, odídu. Jedno je však isté: problémy nám zostanú. Skutočné, objektívne problémy našej spoločnosti si títo ľudia nebudú môcť odniesť so sebou. Bez ohľadu na to, či niektoré z nich sami zapríčinili alebo nie. A práve tu začína

DRUHÝ STUPEŇ NAŠEJ ŠKOLY DEMOKRACIE.

Tu bude treba postúpiť od abecedy demokracie na jej vyššiu úroveň. Na uprázdnené miesta sa dostanú správni ľudia. Máš našu podporu, súdruh, sme za teba, dôverujeme ti! Lenže tu už treba aj povedať, v čo máme dôveru, za čo sme, čo podporujeme. Lebo demokracia sa nekončí tým, že niekomu odovzdáme svoj mandát a čas od času sa ho spýtame, čo s tým mandátom robí. Demokratický mandát sa totiž nedáva bianco, nedáva sa ako splnomocnenie, na základe ktorého títor zastupuje nedospelé deti. Demokratický mandát musí byť naplnený konkrétnym, pozitívnym obsahom. Musíme v ňom vedieť čo najpresnejšie stanoviť, čo všetko žiadame od človeka, ktorému odovzdávame svoje hlasy. To je už omnoho ťažšie ako negácia a deštrukcia. To je už otázka konkrétneho a pozitívneho programu, na ktorom sa prevažná väčšina z nás dohodne.

A kuvičie hlasy mi práve teraz povedia: no vidíš, dostal si sa presne k tomu, o čo ide aj nám.

RADIKALIZÁCIA MÁS

je predsa len nebezpečná a môže viesť k anarchii, diskutovať a vyslovovať vlastné názory sa nedá donekonečna. Nakoniec sa musíme zjednotiť, vytvoriť pozitívny, konštruktívny program a žiadať od každého, aby ho bez odvrávania plnil! Zastavme preto celý tento proces hľadania viny a vinníkov a vrhnime sa na riešenie otázok, v ktorých sa môžeme všetci zjednotiť!

Svedomie mi nijako nedá, aby som s týmito kuvičími hlasmi súhlasil. Ako chcete stanoviť tento pozitívny program, kuvici? Zhora, nariadením, rozhodnutím? Nie, ten musí vyplynúť z demokratickej diskusie, v nej sa musí obhájiť celá náplň tohto programu! S kým chcete realizovať tento pozitívny program, kuvici? S tými, čo sa už toľkokrát sprofanovali, s tými, čo sú ochotní prispôsobiť sa akémukoľvek programu len preto, aby sa udržali na svojich miestach? S tými, čo sú ochotní meniť svoje presvedčenie a svoje stanoviská zo dňa na deň? A kto im bude dôverovať, prečo by sme im mali dôverovať? Len preto, že majú poddajnú chrbtovú kosť?

Zmena stanovísk a koncepcií chce zrejme aj nových ľudí.

ĽUDÍ, KTORÍ MAJÚ „ČISTÉ RUKY",

ktorí začínajú od čistého stola. Je úlohou nás všetkých, aby sme ich objavili a aby sme ich presadili. Musíme hľadať ľudí s vlastnou hlavou a s vlastnou chrbtovou kosťou. Nebuďte skeptickí, u nás ich nie je málo a netreba ich vyhľadávať so sviečkou v ruke. Sú všade medzi nami, iba sa musíme rozhliadnuť s otvorenými očami. Sú to tí, ktorí nemlčali ani v období, keď to znamenalo niesť na trh svoju vlastnú kožu, tí, ktorí mali vlastný rozumný názor na veci aj vtedy, keď to znamenalo riskovať svoje meno a svoje postavenie. Sú to tí, ktorým ide o našu, československú cestu k socializmu v jeho najoptimálnejšej podobe.

Nie, ja sa nebojím radikalizácie más. Naopak, domnievam sa, že je to jediná demokratická cesta, ako zmietnuť z povrchu našej skutočnosti všetkých tých, ktorí sa neosvedčili, ktorí pre svoju neschopnosť a zadubenosť brzdili náš vývoj, ktorí nás v dobrom alebo zlom úmysle zavádzali. Abecedu demokracie nemožno obísť, ani preskočiť. Iba vtedy, keď si urobíme poriadok na dnešnom stole našej politickej reality, budeme môcť ísť ďalej v našej škole demokracie. A čím bude toto „robenie poriadku" radikálnejšie, tým budeme mať lepšie predpoklady aj pre ďalšie kroky nášho demokratizačného procesu. A ak si niekto myslí, že sme sa už dosť nadiskutovali, treba mu povedať: budeš si na to musieť zvyknúť, súdruh. Diskusia je síce len abeceda demokracie, ale táto abeceda sa nedá odstrániť ani v tých vyšších triedach našej školy, kde prechádzame ku gramatike a kde už skladáme slová a vety. Ibaže tu nám už tá abeceda tak prejde do krvi, že ju budeme brať ako samozrejmosť.

Kiež by to bolo čím skôr!

5/88/XI

KULTÚRNY ŽIVOT, č. 12/68, 22. marca 1968, str. 3. a 11.

/ Výňatok /

6/88/XI

Ohlas výboru Svazu slovenských spisovateľov

valo ako rozbíjanie štátu a možnosť jej uskutočnenia sa zdala odtlačnutá kdesi do vzdialenej budúcnosti. No demokratizačný prúd okamžite nastolili aj túto otázku a vynucuje si jej riešenie v dohľadnom čase. Argumentáciou, že česká verejnosť nie je pripravená na takéto riešenie, nemožno operovať do nekonečna, i keď je smutným faktom, že český národ ešte aj v posledných rokoch bol sústavne dezinformovaný o skutočnom stave. Zásada rovnosti si vyžaduje, aby český národ rozhodoval o svojich veciach a slovenský o slovenských — suverenita sa neudeľuje, suverenitu si národ uplatňuje ako prirodzené právo. Myslíme si, že federáciou sa Československá republika významne upevní. Veď pri terajšom asymetrickom riešení sa vzťahy medzi Čechmi a Slovákmi skôr povážlivo zhoršovali, než by sa boli zlepšovali. Federatívne riešenie, spojené s demokratizáciou, umožní dať plnší priestor pre sebarealizáciu aj našich národností.

Teší nás, že naši druhovia, českí spisovatelia, majúci dnes v českom národe taký veľký morálny autoritu, spolu s českými historikmi pomáhajú vysvetliť prirodzenosť našich národných požiadaviek ľuďom, ktorí po dlhom čase dezinformovania ich nechápu správne. No myslíme, že vcelku by toto vysvetľovanie malo byť v českej tlači, rozhlase, televízii intenzívnejšie, ak sa v záujme oboch našich národov majú rýchlo prekonať staré predsudky.

No na domácu adresu pokladáme za potrebné povedať veľmi dôrazne, že štátoprávna úprava vzťahu našich dvoch národov musí ísť ruka v ruke s demokratizačným procesom, s dôsledne uskutočňovanou zásadou čo najširšej občianskej samosprávy. Nesmiemo si zakrývať, že neúnosná koncentrácia a kumulácia moci, vznik systému osobnej moci, zneužívanie moci, všetky tieto deformácie sú možné aj vo federatívnom systéme a mohli by sa rozbujnieť aj osobitne v niektorej časti federatívnej republiky. Bolo by pre Slovensko pochybným víťazstvom, keby centralistickú byrokraciu a autokraciu mala nahradiť nadvláda slovenskej byrokracie a autokracie. Zdá sa nám niekedy, akoby sa u nás nespájala dostatočne požiadavka národných práv s požiadavkou demokratizácie spoločenského života. Ako už upozornila denná tlač, v čase, keď pražská televízia a rozhlas priebojne umožňujú dialóg a odrážajú prudkosť myšlienkového procesu — z bratislavského rozhlasu a televízie počúvame zväčša prejavy monologické a stereotypné, pripomínajúce tak dobre známy „súhlas s predrečníkom", i keď naruby. Heslo demokracie sa nenapĺňa konkrétnym obsahom. Akoby mal vzniknúť dojem, že na Slovensku boli veci p o d s t a t n e rozdielne a chyby vznikali len v dôsledku centralistického nátlaku a príkazov z Prahy, takže u nás okrem štátoprávnej úpravy iných problémov niet a treba urobiť len menšie zmeny v detailoch. Akoby celý systém v Prahe aj u nás nebol býval ten istý, akoby občianske práva jednotlivcov neboli bývali v praxi tak isto obmedzené a obmedzované. Pravda však je, že svoj národný, slovenský problém sme mali iba navyše, všetky ostatné deformácie boli spoločné a na Slovensku o nič nie menšie.

Tým, ktorí by v opojení nad možnosťou dosiahnuť lepšie štátoprávne riešenie zabúdali na túto primárnu stránku dnešného pohybu, pripomíname ešte toto: skúsenosti iných štátov nás poučajú, že aj princíp federácie umožňuje hegemóniu centra a podstatné oslabenie skutočnej moci federatívnych orgánov, ak sa zároveň v celom štáte, vo všetkých jeho častiach nezachovávajú dôsledne zásady demokracie a demokratickej kontroly moci.

Treba teda zabezpečiť suverenitu občana, suverenitu štátu i suverenitu každého z našich národov. Len tak môžeme maximálne sťažiť návraty späť a len za týchto predpokladov uskutočníme program, na ktorom sa dnes pracuje, ktorého ciele však sú známe.

5.

Slovenskí spisovatelia sa ani najmenej nechcú vypínať nad iné vrstvy našej spoločnosti a bolo by im čudné, keby sa mali osvedčovať, že idú s ľudom: oni sami sú jeho časťou a vždy sa ňou cítili; jeho bolesti boli aj ich bolesťami. Pokusy nahovoriť mu, že spisovatelia, či už českí alebo slovenskí, sa stavajú proti jeho záujmom, boli pustou demagógiou a diktovala ich zásada: rozdeľ a panuj. No bez akéhokoľvek vypínania, vo všetkej skromnosti slovenskí spisovatelia súdia, že tiež majú právo povedať: ak sa dnes u nás rozbehol demokratizačný proces, je v tom i kvapka našej zásluhy. V zápase síl umŕtvujúceho kostnatenia so živými silami pohybu zápasila väčšina z nás na správnej strane. Ak spisovateľské zjazdy v rokoch 1956, 1963 a 1967 boli prvou všelijako onálepkované a zahŕňané upodozrievaním, bolo to len preto, že spisovatelia sa na nich vyslovovali proti zhubnosti nekontrolovanej moci.

Na každý náš výpad za slobodu prejavu a demokratické práva každého občana najvyššie miesta autoritatívne odpovedali hanobením spisovateľov, ba obviňovaním, že spisovatelia vystupujú inšpirovaní zahraničnými nepriateľmi socializmu. Našťastie autoritatívne slová mali čoraz menšiu autoritu. Čím väčšmi spisovateľov odsudzovali a zatracovali, tým boli hlasy spisovateľov dôraznejšie a dôslednejšie. A neboli to pravdaže len zjazdy: veľká časť spisovateľov pripravovala teraz prebiehajúci proces i vlastnou tvorbou a publicistickou činnosťou, i vystúpeniami na mimozjazdových fórach.

Netvrdíme a nikdy sme netvrdili, že sme dnešný prúd my vyvolali alebo azda od niekoho vynútili. Na spoločenskom pohybe dneška má účasť mnoho zložiek. Len jednou z nich, no značne aktívnou, cieľavedomou a v mnohých prípadoch aj neohrozenou, boli spisovatelia. Formulovali a vyslovovali to, čo mnohí ľudí cítili, v niektorých chvíľach oni boli hlasom verejnej mienky. Svojou činnosťou pomáhali premieňať spoločenské vedomie.

Nechcem sa tým chváliť. Robili sme len to, čo bytostne súvisí s remeslom spisovateľa a s jeho poslaním v národe.

ĽUD, 27. marca 1968, str. 1. a 3.

IX/88/7

Pražské dialógy

I. Nedostatok objektívnej informácie

„Keby som bol Slovák, asi by som nebol spokojný", povedal mi študent-štvrtoročiak pražskej Fakulty telesnej výchovy a športu KU, Svatopluk Novotný v debate o vzájomnom spolunažívaní Čechov a Slovákov. *„Sme vám toho veľa dlžní. Veľkou prekážkou bude myslenie našich ľudí, povedomie malého českého človeka a sklon k veľkášstvu v celoeurópskom meradle zdroveň."*

Trošku ma prekvapila otvorenosť jeho slov, mňa i jeho koníškoláka, čo. vchol naň. pohľad až mierne znepokojený. „Viete", vysvetľoval Svatopluk, „chodíme každý rok na lyžiarske kurzy do Tatier a často debatujeme so slovenskými kolegami. Horšie je to už s tými, čo sú odkázaní len na tlač, rozhlas a televíziu. Tam sa toho veľa o Slovensku a slovenských bolestiach a problémoch nedozvedia."

Musela som mu dať za pravdu. Veď, ak máte možnosť pozorne sledovať českú tlač a rozhlasové či televízne relácie z posledných dní, o vyriešení — lepšie povedané — možnostiach riešenia doterajšieho nezdravého vzťahu a vzájomných názorov na toho druhého, hovorí sa ešte stále málo a ak tak akosi opatrne a s obavou, aby to — nemôžem si pomôcť, ale skutočne mám taký dojem — priveľmi nepodráždilo...

Uznám a chápem, žiť dvadsať rokov v presvedčení, že na toho druhého doplácam a zrazu sa dozvedať, že to nie je tak, skôr naopak — to je trochu silná dávka. Lenže logika je taká, že ak chcem odstrániť nedostatky a chyby, musím najprv vedieť, ako vznikli, čo ich spôsobilo. Pretože, ak niečo môže v tomto prípade zapríčiniť podráždenosť a zaujatosť, tak sú to práve iba suché formulácie požiadaviek, neodôvodnené (t. j. nepodložené faktami) volanie po náprave.

II. Podráždenosť

...„Keď prídem na Slovensko a poviem niečo vo svojej materinskej reči, mnohí na mňa zazerajú, ba niekedy počujem za sebou aj urážlivé prívlastky, nehodno ich spomínať. Ešte šťastie, že sa stretávam aj s ľuďmi, a je ich oveľa viac, ktorí sa so mnou normálne porozprávajú, tak, ako sa dokážu rozprávať priatelia, aj keď nemajú rovnaký názor a sú medzi nimi spory. Viem, že sa Slováci cítia ukrivdení, a poznám aj príčiny — veď som tam pracoval 5 rokov. Nečudujem sa im, sú v práve. Lenže tá nenávisť, niektorými ľuďmi dávaná najavo tak vulgárne, nesvedčí o — prosím, neberte to ako provokáciu — o dostatku inteligencie a vzdelania. Zato, že som z Čiech, už musím byť ten najhorší?", rozprával mi s bolestným úsmevom sympatický vrchný z pražského Sport hotelu.

Nebrala som to ako provokáciu, sama som bola svedkom niekoľkých takýchto „diskusií" a hanbila som sa za krajanov. Druhá je však vec, ako sa cíti Slovák v podobných, nevraživosťou obklopených situáciách v Čechách. Na jeho úprimnú úvahu o menšom počte rozvážných a vzdelaných ľudí na Slovensku som sa ho spýtala, čí vie, čo a kto zapríčinil, najmä v minulosti, že sme mali oveľa menej možností na vzdelávanie a okrem toho, aký má slovník a spôsoby príslušník spoločnosti, ktorej dlho krivdili a na druhej strane príslušník spoločnosti, ktorá krivdí. Uznal on mne, uznala som ja jemu. V každom prípade vášnivé nenávistné repliky a argumentácie, čo ako pravdivé, väčšinou vyvolávajú skôr opačný účinok. To by si mali uvedomiť obidve strany.

III. Dôsledok neinformovanosti

Nie všetci, ktorých som sa na aktuálne problémy (najmä tie, ktoré sa týkajú Slovenska) týchto dní pýtala, boli ochotní odpovedať, považovať. Nechýbali ani také reakcie, ako napríklad odpoveď predavačky z obchodu Na příkopech: „Federace? Mějte si ji!" — a konverzácia „zhasla". Alebo názor študenta M. S. (meno si neprial uviesť) z Fakulty telesnej výchovy a športu: „Čechov tak nacionalizmus netrápi. Vždy mi príde na um Rakúsko-Uhorsko. Tam mohol priemysel fungovať, pretože mal širší priestor.

tor, i územný. Ak sa rozdelíme na federácie, dobre. Ale ekonomiku treba z toho vynechať, oddeliť od spoločenských otázok."

Skoro nik z radových občanov nevedel o Alwegu, o problémoch s výstavbou Tatier pred MS, o tom, že boli v r. 1960 Ústavou zrušené na Slovensku mnohé inštitúcie, ako napr. Sbor poverenícov atď. Nakoniec, odkiaľ sa to mali dozvedieť? Z novín? Slovenské nemali vôbec k dispozícii a česká tlač? Učiteľka N. P. mi povedala: „Naposledy som čítala článok o subvenciách na Slovensku tak pred 3 rokmi, odvtedy nič. A pravidelne čítam Rudé právo, Mladú frontu, Svobodné slovo, pražskú Prácu".

IV. Názor povolaného

Doterajšie nezdravé vzťahy medzi našimi národami, údiv veľkej časti českých občanov nad tým, čo to vlastne chcú tí Slováci — to je, ako vidno, predovšetkým dôsledok neinformovanosti. A čo hovorí na tento problém človek povolaný? Josef Vohnout, zástupca riaditeľa odboru informácií na Ministerstve kultúry a informácií: *„Je fakt, že česká tlač prinášala naozaj veľmi málo materiálov o Slovensku. Nefungovala ani vzájomná výmena českých a slovenských novín, nebola dostatočná spolupráca českých a slovenských orgánov masovo-komunikačných prostriedkov, ako ČTK, televízia, rozhlas atď. Príčinu treba hľadať najmä v polohách technicko-organizačných. Zlú situáciu treba urýchlene riešiť. Dôležitú úlohu by mohli zohrať slovenské detašované pracoviská v Prahe a zároveň by sa mali vybudovať takéto strediská i na Slovensku."*

Súhlasím so slovami J. Vohnouta, no zároveň si myslím, že zlá technicko-organizačná práca uvedených inštitúcií je zase len dôsledok. Dôsledok nezáujmu, vedomého nezáujmu ľudí, ktorí riadili a kontrolovali prácu celého komplexu masovo-komunikačných článkov zpravodajskej siete.

E. PRÍBUSOVÁ

ĽUD, 27. marca 1968, str. 1. a 3.

ĽUD, 28. marca 1968, str. 1. a 5.

9/88/XI

Na slovíčko...

Čistý stôl „od hora až dole" ○ Neodďalujme očistu ○ Pozor pri výbere nástupcov

Pred pár dňami som sledoval televíznu reportáž o názoroch obyvateľov Stredoslovenského kraja na priebeh súčasného demokratizačného procesu u nás. Hovorili k palčivým otázkam, ktoré sú dnes neustále v popredí záujmu celej verejnosti, ale aktualizovali ich do reálnych miestnych podmienok.

Nemôžem presne definovať prečo, ale z podtextu každej odpovede sa mi stále vynárala starodávna sentencia o armáde. Hovorí sa v nej, že len tá armáda môže vybojovať veľké víťazstvo, ktorá má okrem vynikajúcich generálov a chrabrých vojakov i kvalitný poddôstojnícky zbor. Lebo vlastne na ňom spočíva celá ťarcha organizačného a výkonného procesu v chode jej mohutného stroja. Aj keď konkrétne reálie tejto sentencie a naše dnešné udalosti nemajú vlastne nič spoločného, základná myšlienka je názorným podobenstvom.

Takmer denne sme svedkami postupnej očisty nášho verejno-spoločenského života. Z politickej a mocenskej scény odchádzajú aj najvyššie postavené osobnosti, včítane doterajšieho prezidenta republiky. Tak je to správne, a tak si to vyžaduje dôslednosť a úprimnosť v uskutočňovaní demokratizácie. No aj napriek týmto preukázateľným faktom, sa nemôžem zbaviť hlodajúceho červíka neistoty, či zbytočne neodďaľujeme dôslednú reorganizáciu — tvrdšie a otvorene povedané — očistu spomínaného „poddôstojníckeho zboru.

Napriek veľkú uspokojivému hodnoteniu politickej aktivity v krajských, okresných, mestských či obecných podmienkach, nemôžem sa totiž zbaviť dojmu, že pozície „malých monarchov", pozície, vytvárané a bezohľadne upevňované po dlhé roky, sú ešte stále len málo narušené duchom dnešných udalostí. Nikto sa nemôže odvážiť tvrdiť, že sme mali a máme len „zlých" krajských, okresných, mestských či obecných verejných a politických funkcionárov. Ale každý, trochu rozhľadený človek vie, že sme ich mali a máme viac ako dosť. Zbaviť sa ich nahradiť ich schopnými a statočnými občanmi nejde síce naraz, ale isté je, že to by malo byť prvoradou úlohou druhej, začínajúcej sa etapy demokratizácie a jej prerastania do skutočnej socialistickej demokracie. Požiadavka čistého stola „od hora až dole" je totiž životnou požiadavkou spoločnosti, ktorá to s normalizáciou svojho života myslí naozaj úprimne. Ten, kto uvažuje reálne a komu je nie osud našej vlasti ľahostajný, vie, že ani najlepšie a najrozumnejšie riadená politika vrcholných politických a verejných orgánov štátu nič nepomôže, ak sa nebude dôsledne realizovať všade, na každom mieste, kde sa o nej rozhoduje a kde sa presadzuje do konkrétneho života. A to je možné iba za predpokladu, že každý, i ten najmenší funkcionár bude občanom a človekom správnym na svojom mieste.

Pri uskutočňovaní celého tohto procesu si však musíme neustále uvedomovať, že výber kandidátov treba robiť s nesmiernou zodpovednosťou. V obrovskom kvase týchto dní vzniká nebezpečenstvo, že sa s prúdom budú chcieť zviesť i tí, ktorí často z reálnych príčin, z osobnej neschopnosti či nedostatku morálnych kvalít nemohli sa uplatniť ani v minulosti, ktorá pre to dávala oveľa lepšie predpoklady. Typy takýchto ľudí by aj v nových podmienkach robili to isté, čo ich predchodcovia. Treba preto dôsledne uvažovať o každom jednotlivom kandidátovi, použiť starú ľudovú múdrosť a dôsledne „triediť kúkoľ od pšenice". Pretože nijako si nesmieme dovoliť výmenu nehodných za nehodných!

IGOR GALLO

SMENA, 24. marca 1968, str. 3.

10/88/XI

Interview s doc. dr. Pavlom POLLÁKOM, vedeckým pracovníkom SAV

Sú Slováci v zahraničných službách?

/ Výňatok /

— Vaša otázka sama o sebe je už trochu odpoveďou. O tom, že je málo Slovákov v zahraničných službách, sa viac hovorí, ale menej sa už realizujú požiadavky, ktoré by boli skutočným naplnením práva „rovný s rovným" vo vzťahoch našich bratských národov v tejto oblasti.

Sám som dlho musel hľadať oficiálne pramene, ktoré by ukázali pravú tvár personálneho zastúpenia našich diplomatických služieb.

○ *Nečudujem sa, aj keď vo všetkých starých kalendároch sa o tom mohol ktokoľvek dočítať, ba dokonca sa v nich uvádzali aj platy diplomatov, ministrov či prezidenta, teda nebola to vtedy žiadna tajnosť.*

— To sú, pravdaže, staré kalendáre, ale dnes musí človek predsa len dlho pátrať, alebo čakať, až sa mu dostane do rúk dokument súčasný — publikácia Ministerstva zahraničných vecí, ktorá — mimochodom — vôbec nie je tajná, ministerstvo ju vydáva už pätnásť rokov a oficiálne sa volá „Dokumenty o československé zahraničnej politike". V poslednom čase sa z nich môžete dozvedieť z prvej ruky aj počet diplomatických a konzulárnych zastupiteľstiev ČSSR vo svete, ktorá na malosť a váhu našej republiky má ich úctyhodne veľa.

Dozvedáme sa, že roku 1960, teda v čase XIII. zjazdu KSČ sme mali vo svete 73 veľvyslanectiev, štyri vyslanectvá, 11 generálnych konzulátov, 2 konzuláty a 6 misií (pri OSN, UNESCO RVHP a pod.) Dovedna teda 96 diplomatických zastupiteľstiev. Pri každom zastupiteľstve sa uvádza aj meno vedúceho diplomatického hodnostára. A tak zisťujeme, že Mikuláš Šurina je veľvyslancom v Tanzánii, Ján Feluch v Líbyjskom kráľovstve, Ján Šebík v Guinejskej republike a dokopy sedem Slovákov z 90 československých veľvyslancov, vyslancov, konzulov a vedúcich misií vo svete.

○ *A je to iný pomer v nižších diplomatických hodnostiach?*

— Tu môžem len domýšľať, zdá sa však, že tento pomer je ešte viac v neprospech Slovákov, ešte menej Slovákov pracuje vo funkcii tajomníkov, chargé d'affaires, vojenských, tlačových, kultúrnych a iných atašé, ktorých je dokopy takmer 10 000. Pritom neočicujem ani myslieť a počítať, ako je to so Slovákmi medzi našimi zahraničnými zpravodajcami, medzi 80 rodinami pracovníkov RVHP v Moskve ako to vyzerá v obchodných zastupiteľstvách, vo výsadných spoločnostiach atď. atď.

○ *Ťažko sa nám venovať — na obmedzenom priestore — všetkým problémom diplomatických služieb —, ale predsa si len myslím, že napríklad pri funkcii kultúrnych atašé nie je paradoxom iba národný problém.*

— Istotne, to je vôbec najhoršia oblasť československej diplomacie, pretože väčšina kultúrnych atašé nielen že nepozná kultúru Slovákov, ale ani kultúru Čechov. V Moskve celkom pokojne pracoval ako reprezentant českej a slovenskej kultúry Milsimer, povolaním maliar izieb. Nakoniec, úcta k robotníckej triede a jej funkcia v štáte sa nemôže prejavovať tak, že tretina diplomatických hodnostárov sú robotníci, bez akejkoľvek kvalifikácie pre diplomatické služby.

○ *Nazdávam sa, že to tak vždy nebolo, hádam predsa len to tak nebolo v čase, keď bol Vladimír Clementis najprv štátnym tajomníkom a potom ministrom zahraničných vecí.*

— Prirodzene nie. Vladimír Clementis sa veľmi staral o skvalitnenie zahraničnej služby. A to nielen po stránke jazykových znalostí, ktoré boli bežným predpokladom výkonu v diplomatických službách, ale hlavne sa staral o to, aby do diplomatickej práce vtiahol (aspoň načas) múdre mozgy spisovateľov, umelcov, novinárov, národohospodárov, právnikov, atď. Plnil sa tým naraz dve úlohy: troj—štvorročné pôsobenie týchto ľudí im rozširovalo obzor a tým umocňovalo ich vlastnú osobnosť a zároveň Československo vo svete reprezentovali ľudia, ktorí mali dôveru verejnosti a nikdy nemohli spraviť hanbu republike.

○ *Kedy a ako z týchto služieb odišli, či, presnejšie, museli odísť?*

— Po nedobrovoľnom odchode Vladimíra Clementisa z funkcie ministra zahraničných vecí v marci 1950, jeho nástupca Viliam Široký postupne prepúšťal z diplomatických služieb Clementisove kádre, teda takých intelligentných ľudí, akými boli alebo sú Adolf Hoffmeister, L. Linhart, prof. Martinic, V. Outrata, E. Goldstücker, prof. Matouška, atď. Túto dezintelligentáciu po Širokom — mám taký dojem — do dnešných dní, takmer 15 rokov vykonáva dnešný minister zahraničných vecí Václav David. Istotne preto je dnešný stav taký fatálny.

○ *Lenže okrem dezintelligentácie je to zrejme aj deslovakizácia ...*

— Začala sa Širokým, postihla celú československú zahraničnú politiku a pokojne pokračovala v rokoch nasledujúcich. Však si len zalistujme v minulosti. V roku 1950 mala ČSR približne 60 zastupiteľstiev vo svete. A pritom I. Horváth bol vyslancom v Budapešti, V. Bystrický v Londýne, D. M. Krno vo Viedni, V. Houdek pri OSN v New Yorku a Kunešík v niekoľkých štátoch Južnej Ameriky, F. Komzala v Pekingu, L. Šimovič v Sofii, generálnymi konzulmi boli G. Krno v USA, M. Andráš v Poľsku ... Clementis si navyše pritiahol do práce Ministerstva zahraničných vecí ďalších Slovákov, napríklad M. Ruppeldta, B. Čierneho, V. Hajdu, F. Ballu, H. Kľačku, K. Weissa, J. Chabadu, často ich poveroval zvláštnymi diplomatickými funkciami pri rozličných rokovaniach a mnohí z nich obohacujú náš pohľad svojou svetovou rozhľadenosťou. Rád by som ešte podotkol, že aj Beneš (roku 1938, keď mala ČSR približne 40 diplomatických zastupiteľstiev) napriek svojej národne-socialistickej politike obsadil pomerne významné diplomatické miesta vo svete Slovákmi. V Paríži bol veľvyslancom ČSR Š. Osuský, vo Washingtone V. Hurban, v Moskve B. Pavlu, vo Varšave J. Slávik, v Hangú I. Krno — a predsa je to len kvalitatívny rozdiel pri porovnaní robiť veľvyslanca v Tanzánii, alebo pri dvore líbyjského kráľa.

Pravda, v celej tej problematike si uvedomujem, že nešlo len o deslovakizáciu v zahraničných službách, ale o fyzickú či existenčnú likvidáciu angažovanej slovenskej intelligencie. Preto toľko mien môžete nájsť v procese so Slánskym, Husákom a spol., vysokými dôstojníkmi ČSA i v osobitných procesoch.

Nuž a potom — pýtam sa teraz ja — dokážete pochopiť Lenártove slová, (ešte bol predsedom SNR), na aktíve bratislavských komunistov 26. 9. 1963, keď za účasti Širokého prehlásil: SNR buduje vytvárať kádrové rezervy Slovákov pre zahraničnú službu? Osoba, ktorá je predsedom vlády od 18. 9. 1963, aké rezervy pre tieto služby vytvárala od roku 1963 dodnes, ak z 96 titulárnych diplomatov ČSSR je 7 Slovákov?

Zhováral sa: JÁN ČOMAJ

ROĽNÍCKE NOVINY, 21. marca 1968, str. 5.

Za slobodu a pravdu

Stručne možno povedať, že vysokoškoláci z Bratislavy, Nitry a Trnavy na besede s tajomníkom ÚV KSS M. Pechom, poverenikom dr. M. Lúčanom, dr. G. Husákom, doc. dr. A. Rašlom a doc. H. Koštúchom v bratislavskom PKO v utorok večer dali opäť najavo, že súčasná mladá slovenská inteligencia sa aktívne zapája do obrodzujúceho demokratizačného hnutia.

Po otvorení besedy so súhlasom prijali Hviezdoslavovu báseň „Slobodu všetkým národom". Hneď na to vysokoškoláci spievali „Kto za pravdu horí". Potom po úvodnom slove súdruha M. Pechu, ktorý zdôraznil, že výsledkom boja progresívnych síl na Slovensku by malo byť usporiadanie štátoprávneho modelu, formou federácie.

Veľa otázok potvrdilo, že verejnosť nebola dostatočne informovaná o decembrovom a januárovom pléne ÚV KSČ. Poverenik dr. M. Lučan vysvetlil vysokoškolákom udalosti v Martine, príčiny zmien slovenského znaku a rôzne otázky, týkajúce sa slovenských škôl pre Slovákov pracujúcich v Čechách a účasť Slovákov na diplomatických službách. Súdruh Pecho o. i. potvrdil, že došlo k sústredeniu armády v oblasti Čiech a Moravy. Teraz sa vyšetruje v akom rozsahu. Potvrdil aj fakt, že už bol vyhotovený zoznam osôb na čele so s. Dubčekom, ktorý po víťazstve konzervatívnych síl mali byť zatknutí.

Najviac otázok sa sústredilo k dr. Husákovi. Na mnohé odpovedal s vtipom a k mnohým zaujal veľmi kritické stanovisko. Dôrazne sa obrátil voči tým skupinám, ktoré ho chcú upodozrievať a vyhlasujú ho za antisemitu. Snáď len preto, že nesúhlasí s Mňačkom ktorý sa teraz chce vrátiť cez slávobránu ako veľký víťaz. Pritom však za národ v zahraničí nebojoval, ba naopak, v buržoáznej tlači vystupoval a štval proti republike. Kritickejšie sa musíme pozerať, ako povedal, na súdruhov Lenárta a Chudíka, ktorí sklamali v tých rozhodujúcich chvíľach a stavali sa proti Dubčekovi. Zdôraznil, že „táto generácia dostáva tú šancu, ktorú sme mali v rokoch povstania, len ju nesmieme stratiť a prepásť!".

Zo zhromaždenia vysokoškoláci poslali rezolúciu ÚV KSČ, v ktorej žiadajú demokratizáciu, štátoprávne usporiadanie na federatívnom princípe a odvolať A. Novotného z funkcie prezidenta. Žiadajú tiež odvolanie B. Lomského, M. Zavadila a ním podobných fachmanov, ďalej ekonomickú reformu a rehabilitáciu odsúdených v rokoch 1948 až 1967.

Ing. R. HAŠPRA

ROĽNÍCKE NOVINY, 21. marca 1968, str. 5.

Teraz ide o všetko

Skončili sa okresné konferencie strany a v posledných dňoch sme boli svedkami niekoľkých rušných udalostí. Po prvý raz za 20 rokov sa mohli stretnúť v Prahe účastníci odboja, zahraniční vojaci všetkých frontov z druhej svetovej vojny a interbrigadisti zo Španielska. V tlači, rozhlase a televízii vystúpilo niekoľko predstaviteľov strany a vyslovilo svoje názory.

Asi 28. marca bude plenárne zasadanie ÚV KSČ, na ktorom sa prerokuje tak dlho očakávaný akčný program a majú sa urobiť aj potrebné kádrové opatrenia. Z toho, čoho sme sa stali svedkami od 5. januára tohto roku do dnešných dní, by sa dalo zjednodušene usúdiť, že pokrokové názory a sily si už vybojovali svoje pevné postavenie, že za pokrokom ide väčšina a že všetko ostatné pôjde ako po masle. Bolo by neodpustiteľným omylom už dnes slávif víťazstvo nad konzervativizmom a jeho predstaviteľmi, keď títo majú ešte dosť veľké pozície, z ktorých niektoré sú dané aj našou ústavou. Bolo by chybou myslieť si, že nositelia konzervativizmu sú len „hore" a že „dole" niet zástancov tohto názoru. Bolo by strašnou chybou myslieť si, že sme vyhrali. A preto píšem tieto riadky. Nesmieme zabúdať, že je ešte medzi nami veľa ľudí málo informovaných a preto aj zmätených. Títo sa môžu stať ľahkou hračkou náhody a zámeru. Sú aj ľudia, ktorí by boli schopní sádzať na hazard. Ide im len o osobné postavenie a výsady, ktoré si v minulosti získali, ide im o seba a teda o všetko. A práve preto si myslím, že v týchto dňoch, ktoré nás delia od plenárneho zasadnutia ÚV KSČ, je treba zachovať rozvahu, nepodliehať hystérii a odmietať, pokiaľ sa niekde vyskytli, provokatérov. Ide o veľa a je príliš vážna doba, než aby ktokoľvek podľahol predčasnému pocitu istoty z víťazstva. Dni, pred ktorými stojíme, budú rozhodujúce a preto je treba zo všetkých síl podporovať ústredný výbor strany, ktorého predstavitelia vybojovali januárový začiatok obrodného procesu demokratizácie socializmu. To vieme my, ktorí stojíme za ústredným výborom strany a to vedia aj tí, ktorí by chceli, aby ostalo všetko pri starom. Lenže tí, ktorí sa ešte môžu brániť, môžu vyvolať ťažké chvíľky. A nielen oni. Situáciu môžu ľahko zneužiť aj deklasované živly k provokáciám a k nepokojným vystúpeniam. Chráňme si poriadok! Je málo pravdepodobné, že do našich vnútorných vecí, pokiaľ budú prebiehať v kľude a v mieri, by niekto mohol hovoriť zo zahraničia. Všetko, čo sa doma robí, je naša záležitosť a nedajme nikomu — doma ani v zahraničí — príležitosť, aby mal zámienku vyvolať neporiadok.

Nechcem tým, čo som napísal, vytvoriť dojem, že ideme do chmúrnych dní. Naopak. Chcel som len realisticky poukázať na to, že okrem pocitu víťazstva pokroku nad konzervativizmom treba mať aj pocit zodpovednosti: voči tomu čo pripravujeme, za čo bojujeme, o čo sa usilujeme.

Nie je doba pre anarchiu, ale pre tvorivý postup v myslení a činoch. Strana, ktorá sa postavila do čela obrodného procesu a všetci poctiví ľudia tejto republiky musia zvíťaziť. Otvárajú sa nám nebývalé perspektívy. Také, že táto naša malá krajina krásnych a statočných ľudí, táto zem s bohatou históriou, s mnohými mysliteľmi a statočnými pracovitými ľuďmi môže sa stať príkladom pre pokrokové ľudstvo celého sveta.

A keď chceme — a my to chceme — aby sme sa dostali na vrch pokroku, potom každý z nás musí tomuto novému hnutiu pomáhať.

Karel HÁJEK

12/88/XI

ROĽNÍCKE NOVINY, 22. marca 1968, str. 1. a 3.

13/88/XI

Rezolúcia vedcov z poľnohospodárstva a výživy A. Dubčekovi

OBNOVIŤ ČESKOSLOVENSKÚ AKADÉMIU POĽNOHOSPODÁRSKYCH VIED

Dňa 19. marca 1968 bolo v Prahe plenárne zasadnutie členov Ústredia poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu. Na plenárnom zasadnutí sa hodnotil doterajší vývoj poľnohospodárskej a potravinárskej vedeckovýskumnej základne v ČSSR a jej ďalší rozvoj, ako aj návrh koncepcie ďalšieho zamerania činnosti vedeckovýskumnej základne v rezorte poľnohospodárstva a výživy.

K týmto otázkam predniesol úvodný referát prof. MVDr. Koloman Boďa, DrSc., predseda ÚZPV. V referáte poukázal na históriu poľnohospodárskej vedy, na jej vplyv na zvyšovanie úrovne poľnohospodárskej výroby, na účelné spojenie poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárskeho priemyslu v bývalej ČSAPV a na neodôvodnené zrušenie tejto vedeckej ustanovizne s bohatou vedeckou tradíciou v roku 1962. Zrušenie ČSAPV veľmi narušilo dôveru vedeckovýskumných pracovníkov spolu so silným podhodnotením celého poľnohospodárstva v ČSSR. Za spontánneho súhlasu pléna navrhol zriadiť znovu ČSAPV.

Za Pobočku ÚPPV vystúpil prof. Ing. Anton Grom, CSc., vedecký sekretár Pobočky. Okrem historického rozboru rozvoja poľnohospodárskej vedy na Slovensku, poukázal na rozvoj poľnohospodárskej vedy v ČSR a ČSSR a na súčasné možnosti riadiť rozvoj vedy. Uviedol, že Pobočka ÚPPV vypracovala materiál „Základné smery činnosti vedy a výskumu v poľnohospodárstve a výžive na Slovensku". Konštatoval, že tento materiál, ako aj celá jej doterajšie činnosť je poznačená diskriminačným postavením v rámci terajšej organizačnej štruktúry a minimálnymi možnosťami aktívne zabezpečovať plnenie prijatých opatrení. Po veľmi širokej, decembrovým a januárovým plénom ÚV KSČ poznačenej diskusii, prijalo plénum ÚZPV rezolúciu adresovanú s. A. Dubčekovi.

Vážený súdruh
Alexander Dubček
prvý tajomník ÚV KSČ
PRAHA

Členovia Ústredia poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu v Prahe na svojom plenárnom zasadnutí za účasti riaditeľov výskumných ústavov, predstaviteľov odborov a sekcií sa jednomyseľne na základe svojho presvedčenia a svojej vedeckej práce zapojujú do presádzovania záverov decembrového a januárového pléna ÚV KSČ, vítajú úsilie strany za demokratizáciu nášho spoločenského života, ktorá uvoľní priestor i pre progresívny rozvoj a plné spoločenské uplatnenie poľnohospodárskych vied.

14/88/XI

Toto stanovisko poľnohospodárskych vedeckovýskumných pracovníkov sa opiera o 200-ročné pokrokové tradície poľnohospodárskych vied, ktoré i v poslednom období, napriek častým a nevhodným organizačným zásahom, pozdvihli pokrokovú poľnohospodársku vedu na vysokú úroveň a sústavne prinášajú prospech nášmu poľnohospodárstvu a prilčiňujú sa o rast kultúrnej a odbornej úrovne ľudu našich národov.

Vedeckovýskumní a ostatní pracovníci poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu svojou prácou prispievajú k rozvoju národného hospodárstva, slúžia pracujúcemu ľudu a preto odmietajú názory, ktoré stavajú záujmy inteligencie proti záujmom robotníckej triedy a roľníctva a považujú tieto názory za znevažovanie inteligencie, ktorá vyšla z ľudu, je a zostane jeho súčasťou a bude slúžiť jeho záujmom.

Treba však konštatovať, že nerovnoprávne postavenie, do ktorého sa dostalo poľnohospodárstvo, nedôvera a diskriminácia najmä družstevného roľníctva postihla i poľnohospodárske vedy a vedeckovýskumných pracovníkov. Podpora, ktorá sa doteraz poskytovala rozvoju vedeckovýskumnej základne, nezodpovedá ekonomickému a spoločenskému významu odvetvia, rozvoju ktorého slúži. Poľnohospodárska veda bola zbavená svojej samostatnej vedeckej organizácie, bola degradovaná na zložku riadenú administratívnym a úradníckym aparátom, čo pokladáme za prejav nedôvery voči poľnohospodárskym vedeckým pracovníkom. Za neuvážený a nesprávny čin považujeme zrušenie Československej akadémie poľnohospodárskych vied, neprirodzené rozdelenie výskumu na základný a aplikovaný, čo zabrzdilo rozvoj poľnohospodárskych vied a oslabilo ich pozitívny vplyv na rozvoj socialistického poľnohospodárstva.

Poľnohospodárstvo, potravinárstvo, ale i lesníctvo a vodné hospodárstvo, tvoria špecifický celok, v ktorom sa jednotlivé zložky navzájom ovplyvňujú a podmieňujú. To sa v plnej miere vzťahuje i na príslušné vedné odbory. Preto žiadame, aby všetky vedné odbory, ktoré pracujú pre poľnohospodárstvo, potravinársky priemysel, lesníctvo a príslušnú časť vodného hospodárstva, boli riadené z jedného centra, z obnovenej Československej akadémie poľnohospodárskych vied.

Demokratizácia spoločenského i hospodárskeho života sa prejavuje vo väčšej politickej aktivite poľnohospodárov, a tým i vo väčšom vplyve poľnohospodárskej praxe na poľnohospodárske vedy, prenášanie výsledkov vedy do praxe, ale tiež prijímanie impulzov z praxe pre prácu poľnohospodárskej vedy bude tvoriť dialektickú jednotu, ktorá musí zodpovedať organizačným formám a rozmiestneniu vedeckovýskumných pracovísk do oblastí i novo vytváranej organizácie družstevníkov. Hlásime sa teda k jednote poľnohospodárskeho výskumu a poradenskej služby.

Stojíme pevne na stanovisku jednotnej československej ekonomiky a z toho vyplývajúcej jednoty československej poľnohospodárskej vedy. Veríme, že štátoprávne usporiadanie našich národov podľa princípu rovný s rovným upevní túto jednotu nášho socialistického štátu, ako aj jednotu poľnohospodárskej vedy. Preto organizačné usporiadanie, riadenie vedy a rozmiestnenie vedeckovýskumných pracovísk musí zodpovedať tomuto štátoprávnemu usporiadaniu, vytvoriť podmienky pre rozvoj poľnohospodárskych vied v obidvoch častiach štátu, najmä na Slovensku a zabezpečiť ich progresívny vplyv vo všetkých oblastiach. Ubezpečujeme ÚV KSČ, že všetci pracovníci vedeckovýskumnej základne poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu zapoja všetky svoje sily, svoje teoretické vedomosti a praktické skúsenosti do realizácie progresívnych myšlienok decembrového a januárového pléna ÚV KSČ, do prípravy a realizácie akčného programu našej strany.

Praha 19. III. 1968.

Ústredie poľnohospodárskeho a potravinárskeho výskumu

ROĽNÍCKE NOVINY, 22. marca 1968, str. 1. a 3.

Úvahy nad našou ústavou

Z hľadiska teórie je ústava základný zákon štátu, z ktorého sú odvodené všetky nižšie zákony, vyhlášky atď. a platí zásada, že nižšia norma (zákon, vládne nariadenie, vyhláška ministra, vyhláška MNV atď.) nesmie odporovať najvyššej norme — teda ústave. Zdôrazňujeme, že sú to viac-menej teoretické požiadavky, ktoré musia ovládať študenti právnických fakúlt, no prax ich často nerešpektuje. Keby sme otázku skúmali dôsledne, asi by sme dnes našli málo štátov, kde sa táto zásada neporušuje a rozhodne medzi tieto štáty patrí aj naša republika. Stalo sa akýmsi „dobrým zvykom", že ten, kto je pri moci, vládne podľa svojich predstáv, nerád sa podriaďuje ústavnej kontrole. A potom vládne spolu s byrokratickým aparátom, porušuje jednotlivé ustanovenia ústavy, donucuje parlament, aby prijímal také zákony, aké vyhovujú jemu a byrokratickej elite, združenej okolo neho. Je možné aj to, že na konci tejto nezákonnej cesty sa vládca a jeho byrokratická elita stretne so spontánnym odporom ľudu, tak, ako sa to stalo u nás.

Prednosti a medzery

Našu socialistickú ústavu prijalo Národné zhromaždenie v roku 1960, teda čoskoro bude mať osem rokov. (Pre zaujímavosť — Ústava 9. mája trvala aj s novelami 12 rokov a prvá čsl. ústava pretrvala s prerušením za druhej svetovej vojny 28 rokov). Dnes je už zrelý čas na to, aby sme si položili otázku: je naša osemročná socialistická ústava dokonalá, alebo má medzery, treba ju meniť, novelizovať, či robiť ústavu novú?

Je to v prvom rade vec najvyššieho zákonodarného sboru a politických orgánov, no určite veľmi zaváži aj mienka pracujúcich ľudí, prenesená prostredníctvom poslancov a spoločenských organizácií na pôdu NZ a SNR. No ani novinám nemôže byť táto otázka ľahostajná. Podívajme sa zblízka na niektoré problémy a ustanovenia našej socialistickej ústavy. Pokiaľ ide o veci pozitívne, o prednosti našej socialistickej ústavy, tie spočívajú najmä v tom, že ústava definuje našu republiku ako socialistický štát, založený na pevnom zväzku robotníkov, roľníkov a inteligencie, na čele ktorého je robotnícka trieda. Protipólom občianskych práv a slobôd sú materiálne záruky, ktorými socialistická ústava garantuje postavenie občana v socialistickej spoločnosti.

Od týchto všeobecne známych prednosti našej socialistickej ústavy prejdime k jej problematickým ustanoveniam. Podľa nášho názoru spočívajú najmä vo vzájomných vzťahoch vrcholných orgánov štátu, v nedocenení postavenia slovenských národných orgánov a Slovenska vôbec atď. Podľa ústavy je vrcholným orgánom štátnej moci, od ktorého odvodzujú svoje postavenie všetky ostatné orgány, Národné zhromaždenie. Je teda primárnym orgánom. No niektoré ďalšie ustanovenia ústavy a najmä celkový výklad ústavy v uplynulých rokoch postavili tento primárny orgán na vedľajšiu koľaj. Z toho vyplýva požiadavka revidovať v ústave vzťah prezidenta republiky k Národnému zhromaždeniu. Naša ústava zakotvuje ustanovenie, že NZ volí prezidenta republiky. No už vôbec sa nezmieňuje o tom, či môže prezidenta republiky aj odvolať. To vyplýva iba z logiky. Hádam všetky demokratické ústavy sveta uzákoňujú počet volebných období, v ktorých môže byť tá istá osoba zvolená za prezidenta republiky. Takéto ustanovenie mala aj prvá, aj druhá čs. ústava. Na počudovanie, naša socialistická ústava takéto ustanovenie nemá, z čoho zasa logicky vyplýva, že teda jedna a tá istá osoba môže byť u nás doživotným prezidentom. Aký je potom rozdiel medzi takýmto prezidentom a monarchom, najmä ak sa prezident obklopí mocnou byrokratickou elitou?

Naša ústava dáva prezidentovi veľké právomoci. Je hlavným veliteľom brannej moci, menuje a odvoláva predsedu a ostatných členov vlády, zvoláva zasadanie NZ a vyhlasuje ho za skončené, má právo byť prítomný na schôdzkach vlády a predsedať im, vymenúva vyšších štátnych funkcionárov a generálov atď., atď.

Myslíme si, že najmä socialistický štát, kde sú princípy humanizmu a demokracie a osudy človeka prvoradou otázkou spoločnosti, ťažko znáša tak silné postavenie jedinca v štáte. Priam sa žiada zmeniť v týchto častiach našu socialistickú ústavu a presunúť na parlament najmä oprávnenia prezidenta, ktoré má vo vzťahu k vláde. A vôbec, je na uváženie, či u nás netreba pomýšľať o systéme vlády parlamentu, teda, aby aj prezident, aj vláda boli absolútne podriadení Národnému zhromaždeniu. (Aby ich NZ volilo a odvolávalo, aby sa jasne vyslovila ich zodpovednosť voči zákonodarnému sboru atď.). V tejto súvislosti by sa mali presnejšie ustanoviť aj oprávnenia kontroly NZ voči ostatným orgánom.

Osobitný problém v našej socialistickej ústave spočíva v šiestej hlave — o Slovenskej národnej rade. Myslím si, že formuláciou šiestej hlavy zákonodarca najviacej ubližil Slovensku. Kým Ústava 9. mája vo svojej piatej kapitole zakotvila existenciu Slovenskej národnej rady a Sboru poverenikov, ústavný zákon č. 33/1956 Zb. o Slovenských národných orgánoch tieto ustanovenia ešte zdokonalil (v prospech slovenských národných orgánov) naša socialistická ústava sa zachovala k slovenským národným orgánom až nepochopiteľne macošsky. Pretože sa zákonodarcovi Sbor poverenikov javil ako duplicitný, prijal ničím neoverenú tézu o správnosti včlenenia zákonodarnej a výkonnej moci do pôsobnosti jedného orgánu, do pôsobnosti Slovenskej národnej rady. Tak zanikol Sbor poverenikov.

Vyhlásenie Slovenskej národnej rady z 15. marca 1968 o tom, že budúcnosť našej republiky je vo federácii, napĺňa dávne volanie nášho ľudu po spravodlivom usporiadaní vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi a jasne žiada novelizovať šiestu hlavu socialistickej ústavy. No nejde len o šiestu hlavu. V prípade, že sa štátoprávne problémy Československa budú riešiť na princípe federácie (v čo pevne veríme), bude sa musieť novelizovať podstatná časť našej socialistickej ústavy. Bude to znamenať, že v pôsobnosti SNR dôjde k oddeleniu moci zákonodarnej od moci výkonnej, že na území Slovenska vznikne nový orgán na úrovni vlády, že podobné národné orgány sa vytvoria aj s pôsobnosťou pre české kraje a že spoločnú strechu nad týmito orgánmi budú tvoriť celoštátne orgány štátnej moci a správy. A v nich bude mať Slovensko solídnejšie zastúpenie ako ho malo doteraz.

MARIAN SKLENKA

Osudné chvíle generála

OSUDY GENERÁLA SVOBODU ▒ FALOŠNÉ OBVINENIA ▒ MOSKOVSKÁ POMOC ▒ STALIN ZASAHUJE ▒ ŠESŤ OTÁZOK KAROLA BACÍLKA ▒ A PREDSA – PRAVDA VÍŤAZÍ

Zišli sme sa ráno. Generál vstáva skoro a zavčasu začína svoju prácu. Vkročil do izby, rovný ako breza, mladistvým krokom a pritom má 73 rokov. Energická tvár, jasne modré oči, strieborné vlasy, výborná pamäť, ktorá pohotove vyloví aj niekoľko desiatok rokov starú spomienku alebo myšlienku, taký je armádny generál Ludvík Svoboda.

Hrdina ČSSR a SSSR, nositeľ Leninovho radu a 64 ďalších vyznamenaní, veliteľ a otec našich vojakov od Sokolova, Dukly, po Prahu, vlastenec, ktorý preukázal svoje služby republike nie slovami, ale činmi.

A predsa sa ľahko mohlo stať a generál by nebol medzi živými.

TROCHA SPOMIENOK

Sedím v čalúnenom kresle, generál na jednoduchej stoličke. Nemá rád mäkké kreslá, pravdepodobne nemal veľa príležitostí, aby si na ne zvykal.

— Ja som mal vlastne kus šťastia — hovorí generál Svoboda. Keď sme boli s jednotkou v SSSR, tak sovietske velenie nás chcelo chrániť pred veľkými stratami na bojisku. Lenže, však to dobre viete, my sme chceli na Nemcov a s tými si vybaviť účty. Z frontu, ešte pred Sokolovom, sme mali ísť proti Maďarom, ale nikto z nás nechcel. S Golikovom, veliteľom voronežského frontu sme rokovali, ale nechcel o tom ani počuť, že vraj z Moskvy má príkaz, a že Nemci nie sú na nás veľmi silní. Žiadal som Golikova, aby ešte raz zavolal do Moskvy a povedal tam čo a ako. Tak teda volal, hovoril s Chazjaninom, tak vtedy hovorili Stalinovi, a hneď to bolo vybavené, išli sme na Nemcov. To sa opakovalo pri rozličných príležitostiach niekoľkokrát a tiež pri Kyjeve a možno, že práve pre ten náš postoj, nás a mňa osobne mal Stalin rád. Dokonca sa dá povedať, že som sa stal svojím spôsobom jeho obľúbencom.

To som si potom mohol overiť krátko po vojne. Bol som na krátky čas v Soči, a takých 200 metrov od môjho bydliska mal svoje letné sídlo — daču J. V. Stalin. Pozval ma k sebe, bavili sme sa asi dve hodiny o všetkom možnom a tu z úst Stalina som sa po prvý raz dozvedel, prečo nemá rád maršala Tita. Bolo to v roku 1946 a ja som bol ohromený a iba neskoršie, keď došlo k roztržke a Juhosláviou, som pochopil, prečo k nej vlastne došlo.

KRITICKÉ CHVÍLE

Ticho sedím, počúvam a len chvíľami prerušujem jedinečné rozprávanie o udalostí, ktorú pozná málo ľudí.

Okolo generála Svobodu, ktorý po vojne sa stal naším prvým ministrom národnej obrany, sa začínala sťahovať niť intríg už v roku 1947, ak nie skôr. To sa u nás proti nemu zbieral materiál, ktorý by generála kompromitoval a na základe ktorého by sa dostal do väzenia. Aj dnes je ťažko zistiť, prečo k tomu došlo, a aké boli motívy.

Prirodzene, nezbieral sa len materiál, ale začali sa vyrábať aj falošné obvinenia, o ktorých verejnosť doteraz nevie. Generál Svoboda, bez svojho pričinenia, sa stal „objektom" pre zpravodajcov.

— Tí, ktorí má chceli dostať do väzenia, čo sa im, ako poviem neskoršie, aj skutočne podarilo — hovorí generál, — tvrdili, že som členom britskej Intelligence Service, tedy anglickej špionážnej služby a že vozím čs. dôstojníkov do Plzne k Američanom, ktorí tam vtedy boli a že Američania od nás dostávajú dôležité materiály. Potom na mňa vznesli ďalšie obvinenie, že pripravujem prevrat. Pochopiteľne som o tom nevedel a tiež som sa nemohol brániť proti falošnému obvineniu. A tak sa okolo mňa sťahovala sieť a chcelo to len zatiahnuť slučku, v ktorej by som uviazol. A to sa tiež stalo.

FINGOVANÝ TELEGRAM

A naraz prišiel z Moskvy falšovaný telegram so stručným znením: „Stalin neverí Svobodovi". To stačilo a generál Svoboda sa ocitol vo väzení.

— Lenže, keď ma zatvorili a ja som sedel v Ruzyni, konala sa tuším 23. novembra 1952 v Moskve na našom veľvyslanectve recepcia na počesť súdruha Gottwalda. Na vyslanectve bol tajomníkom môj zať a moja dcéra v Moskve v tom čase študovala. A ako to už pri recepciách a oslavách býva, pripíjalo sa na všetko možné a vysoký dôstojník sovietskej armády generál Kozlovskij naraz zdvihol čašu a „Pripíjam na zdravie generála Svobodu". Našli na vyslanectve, pravda, vedeli, ako to so mnou je, že som už peknú chvíľu vo väzení a tak sa rozhostilo pri výzve k pripitku ticho. A keď sa potom do tohto ticha niekto ozval a vysvetlil, ako to so mnou vyzerá, Kozlovskij mojej dcére povedal, aby zavolala domov do Prahy a povedala mojej manželke, že sovieti mi veria a že Svoboda je nevinný. Do Prahy bol zaslaný aj skutočný telegram Stalina: „Prosím, prepustite generála Svobodu".

Ja som sa o tomto rozhovore z Moskvy dozvedel, hoci som bol väzňom. A to viete, ako dobre, hoci vo väzení, mi bolo, keď mi žena povedala, že mi sovietski súdruhovia veria.

ROZHOVOR S BACÍLKOM

Ale ak si myslíte, že moje prepustenie bolo ľahkou vecou, tak to sa mýlite. Prišiel ma navštíviť do väzenia Karol Bacílek, odovzdal mi pozdravy Klementa Gottwalda a povedal, že moje väznenie je viac-menej omylom. — Ale prečo tu teda sedím, hovorím Bacílkovi. — Báli sme sa, aby ste nám neutiekol, alebo aby ste nespáchal sebevraždu, — povedal on.

Mne sa tieto výhovorky, pochopiteľne, nepáčili a tak som povedal celkom bez obalu, že keby som mal nejakú vinu, tak by tu so mnou sedel Bacílek, Zápotocký a hoci aj Gottwald.

Bacílek mi potom dal asi šesť otázok a chcel vedieť, ako a s kým som spolupracoval a šiel preč. Asi za týždeň ma potom z Ruzyne prepustili, takže vlastne Stalin, ktorý, ako viete, nebol nijako jemnocitný, mi nepriamo zachránil život. Musím povedať, že so mnou jednali vo väzení celkom slušne."

— A boli ste potom hneď rehabilitovaný? — chcem sa dozvedieť.

— Nie, to trvalo ešte veľmi dlho.

Keď generál opustil väznicu, stále zostal osobou, okolo ktorej sa chodilo oblúkom a po špičkách, hľadal si zamestnanie a začal pracovať v jednom JRD. A potom k nám prišiel na stranícku a štátnu návštevu N. S. Chruščov a hneď, kde je Svoboda.

Tá krátka Chruščovova veta prispela, aby generála opäť poľudštili, a aby získal svoje práva.

Lenže ani táto etapa nebola celkom jednoduchá a bez problémov. Nemožno zabudnúť ani na to stretnutie po X. sjazde KSČ, kedy Ludvík Svobodu prijal A. Novotný. „Budeš hovoriť pri pamätníku na Dukle, ale nebudeme uverejňovať, že si rehabilitovaný", povedal mu mocný muž a tieto slová mali znieť ako uznanie, ale aj ako výstraha.

Svoboda sa vzoprel, nie ani na obhajobu osoby, ale predovšetkým na obhajobu ostatných, nevinne odsúdených alebo ináč poškodených, ktorí neboli rehabilitovaní, ktorým nebola vrátená občianska dôstojnosť.

Uvažovalo sa, azda aj preto, že N. S. Chruščov dal nepokryte najavo ako si Svobodu váži sovietsky ľud, že by sa mal generál stať opäť členom vlády.

Ale vystúpenie generála Svobodu A. Novotného, vtedy najmocnejšieho muža republiky, veľmi rozhnevalo. „Ten by nám robil len komplikácie", povedal a Svoboda sa členom vlády nestal. Z Vojenského historického ústavu, kde generál pracuje, je priamo vidieť z objokov Pražského hradu. Ako často sa tam A. Novotný pozerá?

-o-

Generál vstal. Pevný stisk rúk. Idem domov a rozmýšľam o statočnom človekovi, ktorého život visel na vlásku nielen na fronte, ale v hlbokom mieri, doma.

K. HÁJEK

ROZMÍCKE NOVINY, 27. marca 1968, str. 1. a 3.

17/88/XI

A. NOVOTNÝ ZNEUŽIL KOŠICKÝCH KOMUNISTOV

Na mitingu mládeže v Košiciach dostal vedúci tajomník KV KSS RsDr. J. Kosceľanský otázku — v čom sa previnil súdruh Novotný vo svojom prejave v košickej športovej hale v roku 1963?

Odpoveď: „Predvčerom som si znovu vypočul jeho prejav zo záznamu a musím konštatovať, že vo svojom prejave zneužil Košice i komunistov mesta na to, aby vyzýval proti bratislavskému pokrokovému centru na Slovensku, ktoré v roku 1963 začalo formulovať základy demokratizačného procesu a jeho požiadavky. Viete si predstaviť, ako to na nás pôsobilo keď neprišiel napriek výzve k nám do Bratislavy, ale odkazoval z Košíc..."

PREČO V KOŠICIACH?

Väčšina krajských i mestských funkcionárov vedela, že A. Novotný svoj prejav mienil predniesť v inom krajskom meste, ale narazil na výhovorky funkcionárov. Ale v Košiciach mu veľmi radi vyšli v ústrety. Pod zámienkou, že ide o riešenie problémov Východoslovenských železiarní, o perspektívy ďalšieho rozvoja východného Slovenska „ušili sa šaty na mieru". Záruka úspechu prejavu bola v skutočnosti, že prisťahovaním 60 tisíc nových obyvateľov narušila sa uceleność obyvateľstva, že tu bývajú ľudia rôznorodých národností i názorov, neszitých s revolučnou tradíciou mesta. Drvivá väčšina tých tritisíc komunistov na aktíve v Športovej hale sa skladalo práve z komunistov z týchto vrstiev a možno na prstoch sa dalo spočítať, koľko ich tam bolo pozvaných spomedzi starých členov strany Košíc.

Vtedajší vedúci tajomník KV KSS E. Chlebec i riaditeľ VSŽ Ing. J. Knižka museli vedieť, že sa na túto kvantitatívnu a nie kvalitatívnu silu komunistov „možno" spoliehať. Možno počítať s ich nadšeným potleskom, čokoľvek by im hlava štátu predniesla. Preto bola aj tá prvá časť prejavu A. Novotného tak taktícky zostavená, aby sa ukázala „veľkoleposť" a svetovosť výstavby VSŽ, jej vplyv na osudy a životnú úroveň všetkého nášho ľudu a honosné názvy ako — hrdinovia týchto dní, od vás záleží osud republiky — mali patrične zapôsobiť na city. Takto psychicky pripravení potom ľahko „strávili" i tú druhú časť prejavu, ktorá sa týkala odsúdenia I. sjazdu slovenských novinárov.

Sedela som vtedy niekoľko krokov pod tribúnou. Videla som tvár náčelníka KS MV, ktorá stuhy vyjadrovala ochotu okamžite zasiahnuť, keby predsa vypovedala „poslušnosť"

(Dokončenie z 1. str.)

Očami jastraba sledoval sálu, činnosť „svojich" chlapcov, rozostavaných po všetkých kútoch. A bolo ich neúrekom.

Videla som tvár s. Chlebca, ktorý rozjasane hľadel na tento mohutný zástup komunistov, staby ukazoval — vidíte, súdruh prezident, akí sme organizátori, akú my tu na východe máme poslušnú armádu komunistov!

Ale videla som aj zamyslené tváre s. Dubčeka a s. Lenárta, ktorí skôr nepritomne ako pozorne hľadeli do prázdna a častejšie, ako je prirodzené, klopili oči. Neviem, aký vtedy mali pocit, ale tie úsmevy boli veľmi trpké...

Vedľa mňa sedel taký mohutný päťdesiatnik. Počas prejavu mal ruky spustené. Ani raz nezatlieskal. Už vtedy ma napadlo, že musel kedysi veľa prežiť. Vari v ilegalite, či pri fašistickom vyšetrovaní naučil sa ovládať svoje city. Ale bol to tichý, bezmocný nesúhlas.

„Dovoľte, aby som sa ešte raz vrátil k vystúpeniu Kaliského na Sjazde novinárov, ktoré bolo pripravené k tlači v Roľníckych novinách v Bratislave"... Citát o tom, ako Kaliský žiadal objasnenie historického významu SNP a potom pokračovanie „... Nemyslíte, že by všetci komunisti na Slovensku, všetci poctiví ľudia mali rázne odmietnuť vystúpenie takýchto Kaliských"?

Hromy, blesky sa len tak sypali na hlavu „elementom" v radách inteligencie, ktorí sa div nevydali po stopách západných agentúr k rozvracaniu jednoty ľudu, strany a takmer sa zapredali, len aby na stránkach tlače, či v diskusiách uplatnili „svoje" názory, nezhodné s názormi ľudu a strany.

Klin za klinom vrážal A. Novotný medzi robotnícku triedu a inteligenciu a z pódia vypovedal najneúprosnejší boj proti Hyskom, Kaliským, šéfredaktorom i funkcionárom, ktorí čo len náznakom podporujú takéto „rozvracačské" úsilie.

Ten päťdesiatnik sedel vedľa mňa nepohnute, aj vtedy, keď sála zaburácala potleskom. Možno myslel na redaktorov ilegálnych novín, na články, ktoré v tých najhorších časoch zjednocovali, upevňovali silu komunistov, dodávali silu a nadšenie pre boj. A hľa, v očiach tohto komunistu teraz stojí novinár - komunista, ktorý odrazu je nepriateľom, antisocialistom, ba priam záškodníkom.

V Športovej hale bolo dusno. Pridusno. S nebohým B. Ujčekom, redaktorom Smeny, sme už túto dusnotu nevydržali. Tie slová, syčiace nenávisťou, panickým strachom od mienky Slobodnej Európy nedali človeku dýchať.

Na chodbe sa pri nás však zastavil slušne oblečený „súdruh". — Na Vás to platí, na novinárov predovšetkým. Čo je to za nedisciplinovanosť, vychádzať cez prejav súdruha prezidenta?

Vrátili sme sa. Práve včas. Na tribúnu vychádzal práve súdruh Rigo, predseda CZV KSS na VSŽ. Jeho diskusný príspevok bol žiaľ v plnom súlade s obsahom prejavu A. Novotného. Ba dokonca vtedajšie jeho priznanie vyústovalo v nesprávnu kritiku súdruhov, ktorí už vtedy zastávali nové a správne názory. Ani to nie je omlúvenie — pokračoval pekne v zhode s prejavom — či s. Biľak mohol dať súhlas k uverejneniu Hyskovho prejavu na sjazde novinárov. Ani s. Biľak nemá patent na rozum. Sme preto postavení do vedúcej funkcie (myslel tým šéfredaktorov Pravdy a Roľníckych novín) aby sme vedeli správne marxisticky rozhodnúť, čo to prinesie. Novinári nemajú právo dezorientovať ľudí!"

S. Rigo zrejme takéto právo mal. Podľa funkcie, podľa poslušného poverenia „silnými stĺpmi".

Najzaujímavejšia je však skutočnosť, že s. Rigo, dnes člen predsedníctva ÚV KSČ vyhlasuje boj proti všetkému starému, je za demokratizáciu, je za kritiku.

V tomto prípade však je isté, že na toto vystúpenie sa nezabúda, nech zastáva teraz akúkoľvek funkciu. Nezabúda sa najmä preto, že i keď diskusné príspevky boli vopred náležite s krajskými funkcionármi prediskutované, mimo neho nikto sa tak ochotne nenašiel na podporu predstaviť sa v úlohe prokurátora. V diskusii hovoril aj Ing. Veles, riaditeľ VSS, aj účtovník Cibula z JRD N. Polhora a ďalší. Ale tí zrejme predkladali problémy v nádeji, že prítomnosť súdruha Novotného ich pomôže riešiť. Lenže na tomto aktíve nešlo o problémy, či VSS zrušiť v následku nedostatočného výrobného programu a tisíce pracovníkov pustiť k „vetru", ani o to, či sa má riešiť ekonomika pestovania zeleniny z hľadiska zásobovania Košíc. Všet-

18/88/XI

ky tieto otázky, viac i menej pálčivé, boli iba kulisami pre tú časť 40-stránkového referátu A. Novotného, v ktorej išlo o označenie Sjazdu novinárov ako tribúny protistranických a protisocialistických síl. A preto bolo aj v závere A. Novotného prvoradé to, či čerešne budú predávať aj v Prahe, či rastúca populácia na východnom Slovensku je meradlom zvýšenej životnej úrovne.

Korunováciou tohto „úspešného" aktívu boli záverečné slová vtedajšieho vedúceho tajomníka KV KSS s. Chlebeca, ktorý sa vyslovil, že „poučení a posilnení vystúpením súdruha Novotného, do boja za splnenie uznesení ÚV KSČ!"

Tritisíc komunistov, poučených a posilnených veľkolepostou socialistickej výstavby a zahataním cesty komukoľvek, kto by ohrozil túto cestu, sa rozišlo ďalej tlmočiť vypočuté slová. Mnohí ich pochopili samozrejme tak, že beda novinárovi, ktorý by sa opovážil kritizovať, dotknúť sa ich cti, funkcie, či schopnosti. Mnohí sa rozhodli zakázať prístup novinárom do podniku, aby nebodaj získané údaje nezneužili pre potešenie Slobodnej Európy, alebo využiť existujúci tlačový zákon k súdnemu pokračovaniu proti kritizujúcemu novinárovi.

V tých júnových dňoch stretnúť krajského, alebo okresného funkcionára bolo viac, ako trápne. Škodoradostné slová, ako: — ale vám dali, čo si vy, novinári a takzvaní inteligenti myslíte, že si prisvojujete právo kritizovať nás, stranu, špiniť socializmus, a pod.

Mesto Košice vošli do dejín v boji proti tej časti slovenskej inteligencie, ktorá hlásaním požiadaviek demokratizácie, federatívneho zriadenia a odfalšovania dejín sa opovážila protirečiť. Mesto Košice boli tribúnou protipravdy, ktorá strašne bolela.

*

Štefan Kukura, jeden z najstarších komunistov v Košiciach, dnes dôchodca, povedal na Mestskej konferencii KSS: „Pochodil som svet, bojoval som na Auróre a všade ruka v ruke sme dobývali víťazstvá s najvzdelanejšími ľuďmi. Veď ako možno predstavovať pokrok a progresívnosť bez inteligencie? Nás, starých komunistov na ten pamätný aktív nevolali. Nepotrebovali. A dnes, z tejto tribúny žiadam, aby meno Košíc bolo očistené od hanby, ktorá sa mu dostalo prejavom A. Novotného v r. 1963!"

Tisíce komunistov, zastúpených delegátmi na tejto konferencii zaburácalo úprimným potleskom. Striasli zo seba dezorientovanosť, vnútenú síce slovami jedného človeka, ale zosnovaného a umožneného mnohými, ktorí stoja ešte v zákulisí. Žiadajú, aby strojcovia tejto hanby nastúpili na tribúnu košickej Športovej haly a odhalili svoju pravú tvár.

Ing. J. Liptáková

ROĽNÍCKE NOVINY, 27. marca 1968, str. 1. a 3.

ROĽNÍCKE NOVINY, 27. marca 1968, str. 4.

Široká verejnosť jednomyseľná:

ZA ŠTEFÁNIKA - proti Holotíkovi

OBROVSKÝ OHLAS DISKUSIE O GENERÁLOVI ŠTEFÁNIKOVI

Z veľkej záplavy listov, ktoré nám každodenne dochádzajú do redakcie, ako bezprostredný ohlas na nedávne príspevky o Štefánikovi (Ľúbený a predsa zaznávaný, Otvorený list dr. L. Holotíkovi, autorovi knihy „Štefánikovská legenda a vznik ČSR, Odpoveď dr. L. Holotíka, DrSc.), citujeme aspoň niektoré najdôležitejšie časti. Všetky hlasy čitateľov sú jednomyseľné: za gen. M. R. Štefánika — a proti dr. L. Holotíkovi, DrSc.

Patrím k mladšej generácii, mám 25 rokov a preto nemám osobné spomienky na generála dr. Milana Rastislava Štefánika, ale z rozprávania rodičov a ostatných starších ľudí viem, že bol významným človekom nášho národa. Netrpezlivo som očakával uverejnenie odpovede dr. Ľudovíta Holotíka, DrSc. a priznám sa, že jeho vyjadrenie ma úplne prekvapilo. Je čudné, že historik neuznáva svoj omyl pri hodnotení osobnosti gen. dr. M. R. Štefánika ani dnes, keď väčšina starších ľudí si s úprimným potešením a pietnou úctou spomína na generála Štefánika. Dr. Ľudovít Holotík nie je nadšený udalosťami týchto dní. Možno sa obáva, že priznaním omylu, ktorého sa dopustil v knihe o Štefánikovi, utrpí jeho autorita ako vedca-historika. Ale tým, že popiera akúkoľvek možnosť omylu, nepodporuje svoju autoritu, lež prekrúcaním historických právd ešte aj dnes chce zahaľovať pravdu našich národných dejín.

Jozef Kollár, Pôtor, okr. Lučenec

Vážená redakcia! Okolnosti ma núťia, aby som sa ozval k otvorenému listu Roľníckych novín dr. Holotíkovi a k jeho nevyhovujúcej odpovedi. Čudujem sa, že na takom dôležitom mieste, ako je Historický ústav SAV, môže pôsobiť osoba, ktorá historickú prácu dr. Štefánika tak podceňuje. Keby dr. Holotík osobne poznal dr. Štefánika a pomery, v akých v tom čase slovenský národ žil určite by nebol napísal tú svoju „legendu". Maďari vtedy tak rafinovane pracovali, aby sa o Slovákoch v zahraničí nič nevedelo, lebo predstierali že Uhorsko je jednoročkový štát. O tomto fakte vie len teň, kto tento maďarizačný útlak sám prežil, ako ja, ktorý som to aj na svojej koži pocítil ako národovec. Ak by boli prvú svetovú vojnu vyhrali Nemci s Maďarmi, tak by bol so Slovákmi koniec, slovenčina by sa bola ozývala možno len niekde na kopaniciach a dr. Holotík by bol písal svoju legendu po maďarsky.

No a teraz niečo o samom Štefánikovi. Bolo to koncom r. 1916, keď som sa nachádzal v zajateckom tábore v Rumunsku asi 50 km od mesta Jassi. Jedného dňa nám oznámili, aby sa Česi a Slováci sústredili na priestranstve. Nik vtedy nevedel, prečo, až sa naraz objavil dr. Štefánik a predniesol prejav asi tohto obsahu: „Drahí bratia! Prežívame vážne chvíle, v ktorých sa rozhoduje o našom byti a nebyti, lebo Nemci a Maďari chcú Slovanov systematicky zničiť. Je teda povinnosťou každého roduverného Čecha i Slováka pomáhať v tomto boji, lebo nemožno žiadať a čakať, aby nám slobodu vybojovali len cudzí ľudia. Do zajtra sa prihláste, budete prevezení do Francúzska, kde sa tvorí naša armáda — čs. légie. Ja som stále na cestách, navštevujem zajatecké tábory a teraz idem do Taliianska. Nazdar, dovidenia!" Teda nešlo o nijaké politické ideológie, ale o záchranu národa.

Anton R a k,
Bobrovec, okr. Liptovský Mikuláš

Telegram redakcii:
JOZEF INOVECKÝ, NAJVRELEJŠIA VĎAKA VÁM ZA VAŠ PRÍSPEVOK V ROĽ. NOVINÁCH, V KTORÝM STE VYVRÁTILI NEHANEBNÚ ĽOŽ HOLOTÍKOVEJ KNIHY A TÝM OBHAJILI ČEST NÁRODNÉHO HRDINU M. R. ŠTEFÁNIKA — JÁN A ŠTEFAN HLAVČÁK HRANOVNICA OKRES POPRAD.

Som 51-ročný odbojár, člen strany od roku 1944, mám dve vyznamenania z Povstania, som vodičom z povolania. Manželka je zamestnaná ako hlavná účtovníčka v JRD v Pliešovciach, je verejne činná ešte zo Živeny, potom vo výbore žien, je členkou Okresného i Krajského výboru žien, vlani bola za odmenu ako vzorná pracovníčka v Sovietskom zväze a t. r. bola na celoštátnom sjazde JRD v Prahe. Viete, nemám roho času mnoho, ale považoval som si za povinnosť napísať vám a predovšetkým poďakovať za články o našom bohatierovi dr. Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Veď je hanba a posmech, že ešte i z dejín ho vyškrtli. Mám dvoch synov a ako Slovák sa hanbím, že môj starší syn — má 17 rokov — znesol si sám, bez toho, že by mu to bol niekto kázal, z povaly zaprášený bronzový odliatok Štefánika, pekne ho očistil, vyleštil a dal si ho do izby na čestné miesto. A ešte sa opovážil ten novodobý kariérista dr. Holotík špiniť Štefánika. Môj otec bojoval so Štefánikom ako legionár, všetko mi povedal, ako to bolo, ako by boli légie pomreli hladom, keby Štefánik nebol diplomaticky zabezpečil pre ne potravu a šatstvo. To bol diplomat a génius — a nie, ako ho nazval protekčný riaditeľ Historického ústavu SAV.

to trúfol na Štefánika, tak by si možno o pár rokov trúfol i na Štúra, Hviezdoslava, Kukučína alebo Chalupku. A za chvíľu by sme vlastne nemali v našej histórii nič kladného.

Vojtech Plško, Jolana Piškorá, Jolana Horáriková, Pliešovce, okr. Zvolen.

Vážený súdruh Holotík! Ja, obyčajný robotník, teraz invalid na dôchodku, Vám tiež píšem. Neviem, či ste Slovák, alebo príslušník inej národnosti, ale ak ste Slovák, tak sa Vám veľmi čudujem a nemôžem pochopiť, ako ste mohli napísať najmenšie skrivodlivé slovo na človeka, ktorý si zaslúžuje úctu celého nášho národa, človeka čestného, spravodlivého — Milana Rastislava Štefánika. Štefánikovi patrí všetka naša úcta i vďačnosť, lebo v dobách najhorších sa bil za nás Slovákov podobne ako veľký Ľudovít Štúr. Bez Štefánika by nebolo nášho oslobodenia. Prečo ste takto nedobre písali o Štefánikovi? Snáď preto, že Vás k tomu viedol karierizmus, tmotné výhody, teda ľahko získané peniaze a pohodlný život? Odvolajte verejne, čo ste špatne a falošne napísali a aspoň trochu sa očistite. Štefánik si to zaslúži, aby sme si ho vážili a cenili. Pamätajte na naše príslovia:

Špatný vták, ktorý špiní do vlastného hniezda. A niet horšieho vtáka nad odrodilého Slováka.

Vojtech Benčík,
Zlatno, okres Nitra

Dr. Ľudovít Holotík si prečítal na stránkach Roľníckych novín skutočne otvorený list, nielen po tej formálnej stránke otvorený. Nedomnievam sa však, že by to bol prvý a jediný list, ktorým sa dr. Holotíkovi prihovára čitateľ jeho knihy. To by asi vedel povedať dr. Holotík, koľko podobných listov dostal, keď ešte tlačiarenská čerň na stránkach jeho knihy bola čerstvá a teda, keď čitatelia jeho knihy neprejavovali svoje názory, iba pod vplyvom demokratizačného procesu terajšej doby.

Otvorený list dr. Holotíkovi by si mali vystrihnúť všetci vedúci pracovníci a v rámčeku si ho vyvesiť na svojom pracovisku na dôkaz toho, že ich dielo nebude podliehať kritike hoffmannom Sagnerom zriekol sa svojej písanky, do ktorej si zapisoval poznámky pre chystané historiografické dielo z odboru vojenskej vedy a zriekol sa jej spôsobom, ako to Hašek popísal (Osudy dobrého vojaka Švejka, diel 3., kapitola 1). Poučujem, že by sa dr. Holotík zriekol svojej funkcie, je však otázka, či sa zriekne svojho nevydareného diela. Čitatelia Roľníckych novín aspoň to očakávajú. A nemusí to urobiť ako kadet Biegler.

Dr Ladislav Oravec,
Okresná prokuratúra, Zvolen

20/88/XI

ROĽNÍCKE NOVINY, 28. marca 1968, str. 1, a 2.

21/88/XI

O novú tvár i vedenie čs. zahraničnej politiky

BRATISLAVA — Členovia sekcie zahraničnopolitických redaktorov pri Zväze slovenských novinárov v Bratislave na svojej včerajšej plenárnej schôdzke hodnotili svoju prácu a zaujali stanovisko k niektorým aktuálnym otázkam celkového spoločenského vývoja u nás. V súvislosti s tým uvedomujú si svoju nemalú zodpovednosť a dôležité poslanie ako sprostredkovateľa toho, čo má z hľadiska nášho vývoja odraz v zahraničí a ako tlmočníci toho, čo sa deje vo svete. Pri svojej práci budú vychádzať zo zásady presadzovania aj v ostatných oblastiach nášho verejného života — úplnej slobody informácií. Zavrhujú doterajšie názory ustálené doma i v zahraničí, že naša tlač je iba odrazom oficiálnych stanovísk a hlásia sa k svojmu právu zaujímať osobné stanovisko k akýmkoľvek zahranično-politickým problémom, za ktoré chcú niesť zodpovednosť so svojimi vydavateľmi.

Žiadajú, aby v tomto zmysle bol novelizovaný aj tlačový zákon, ktorý v dnešnej podobe nezodpovedá potrebám. Členovia sekcie zahraničnopolitických redaktorov pri SSN privítali uznesenie konferencie komunistov ministerstva zahraničných vecí a v ňom vyjadrené úsilie presadzovať vlastnú tvár našej zahraničnej politiky. Chcú tomuto úsiliu zo všetkých svojich síl pomáhať. Vyjadrujú však súčasne obavu, že tieto zámery pod vedením terajšieho ministra zahraničných vecí Václava Davida, ktorého 15-ročná činnosť aj styky s tlačou priniesli len celý rad deformácií a spôsobili nemálo stratených príležitostí v našich aktívnych vzťahoch s cudzinou, nebude možné realizovať. Vyslovujú úvahy, že minister David sám z toho doteraz nevyvodil dôsledky a nerezignoval na svoju funkciu. Vyzdvihujú z uznesenia komunistov MZV ocenenie vysokých kvalít komunistu a štátnika dr. Vladimíra Clementisa a vyjadrujú nádej, že na čelo MZV príde teraz človek obdobných vlastností.

Členovia sekcie tiež pripomínajú, že aj medzi nimi je celý rad bývalých pracovníkov MZV, ktorí boli postihnutí rozličnými stupňami represálií. Sú toho názoru, že títo súdruhovia majú byť rehabilitovaní ex offo až po možnosť návratu na MZV do funkcií, ktoré sú schopní za dnešnej situácie vykonávať. Považujú za svoju povinnosť menovite sa zmieniť o jednom z nich dr. Miloševi Ruppeldtovi, ktorý už medzi nimi nie je a ktorého predčasný odchod zo života v nemalej miere podmienili už spomínané represívne opatrenia. I v tomto prípade žiadajú členovia sekcie plnú rehabilitáciu in memoriam.

Členovia sekcie sa hlásia jednoznačne k úsiliu, ktoré smeruje k zaručeniu európskej a tým aj našej bezpečnosti. Sú presvedčení, že pritom zohrávajú významnú úlohu naše spojenecké a priateľské zväzky s krajinami socialistického tábora.

Členovia sekcie sa okrem iného jednoznačne postavili proti doterajšej praxi výjazdných doložiek do platných cestovných pasov, ktorá im znemožňuje operatívny výkon povolania. Žiadajú ich okamžité zrušenie aj pre všetkých občanov.